פולע טאבעלעז פון דער מלוכה-לאטעריע זעה זייט 3,2

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 269 | Łódź, Niedziela, 20 listopada 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, כ״א מרחשון תרצ״ג | № 269

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ערב היטלער'ס נאמינאציע
אויפ'ן אמט פון דייטשען קאנצלער
דערנעהנטערונג צווישען היטלערן און הינדענבורגן

בערלין, 19 (ספ.־טעל.)

היינט האט דער פרעזידענט הינדענבורג אויפגענומען אויף א צוויי-שעה'דיגער קאנפערענץ היטלערן, צוערשט האט פרעזידענט הינדענבורג גערעדט מיט היטלערן אויג אויף אויג, דאן האט דאס געשפרעך בייגעוואוינט דער וויצע-מיניסטער פאן מייסנער. דער אפיציעלער קאמוניקאט טיילט מיט, אז די אונטערהאנדלונגען וועלען פארטגעזעצט ווערען אין די נאהענטסטע טעג. פון די היטלערישע קרייזען מעלדעט מען, אז היטלער האט געפאדערט די טעקע פון קאנצלער.

מ'האלט, אז דער רעגירונגס-קריזיס וועט ליקווידירט ווערען. ס'זעהט אויס, אז ס'איז געקומען צו א דערנעהנטערונג צווישען היטלערן און הינדענבורג'ן, אין די פאליטישע קרייזען האלט מען, אז היטלער וועט בעקומען די מיסיע צו בילדען דעם נייעם קאבינעט, ס'איז אבער מעגליך, אז די מיסיע וועט איבערגעגעבען ווערען אן'אנדער אנפיהרער פון די היטלעריסטען.

„לעוויאטאן" געגען מלוכה-בודזשעט
דער ארגאן פון די גרויס-אינדוסטריעלער האלט, אז דער בודזשעט איז נישט רעאל

ווארשע, 19 (טעלעפאניש).

אין די פאליטישע קרייזען ווערט שטארק קאמענטירט די שטעלונג פון „לעוויאטאן" צום מלוכה-בודזשעט, דער ארגאן פון די פוילישע גרויס אינדוסטריעלער „פשעגלאנד גאספאדארטשי" האלט, אז דער בודזשעט איז נישט רעאל. די צייטונג האלט, אז דער סיים וועט מוזען דעם בודזשעט ענדערען לויט די בעדערפענישען פון דער איצטיגער לאגע.

ריזיגע שרפה אין א רומעניש שטעטעל
צעהנדליגער יודישע משפחות אהן דאך

בוקארעשט 19 (ימ״א טעלעגראפיש)

אין שטעטעל קאסאצין איז אויסגעבראכען א ריזיגע שרפה. די שוהל און פיל יודישע הייזער זענען פארברענט געווארען. די ספרי-תורות זענען נישט אפגעראטעוועט געווארען. צעהנדליגע יודישע משפחות זענען געבליבען אהן דאך איבער'ן קאפ.

לאטווישע פאשיסטען בעפאלען די רעדאקציע פון „פרימארגען"

ריגא, 19 (ימ״א טעלעגראפיש)

א גרופע כוליגאנעס זענען בעפאלען די רעדאקציע פון דער יודישער צייטונג „פרימארגען", זיי האבען איבערגעריסען די טעלעפאנישע פערבינדונג און דעמאלירט דעם לאקאל. די אנפאלער זענען לאטווישע פאשיסטען.

מזל-טוב

א הארציגען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער חשוב'ן פערוואלטונגס-מיטגליד

לייבל לעווקאוויטש

און פרוי

צום געבורט פון זייער טעכטערל און מיר ווינשען זיי א גרינגע דערציהונג.

חבר"ה „כנסת בחורים"

פעפער-גאס 17.

מזל-טוב. צו דער חתונה פון אונזער גוטען פריינד ה' נאטאן זאלצמאן מיט פרל. רוזשא פעלמאן ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען.

4758 י. רייטמאן, ב. בארנשטיין.

ב רילאנטען, גאלד, זילבער און לאמבארד-קוויטען

קויף איך און צאהל די העכסטע פרייזען

יובילער-געשעפט מ. מיועס, לאדז, טיעטריק. 30

פאלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאדז.

היינט זונטאג, 20.11. 8.30 אוו. אין לאקאל פון דער ציוניסט. ארגאניזאציע, שרודמיעסקא 29

רעציטאציע-אווענד

פון דיכטער אפרים פלאקסער

דינסטאג, 22.11. – דיר. ד. גייער (פויליש) איבער שעקספיר און יודען.

4764

היינט, זונטאג, ד. 20/11 פינקטליך 6 אווענד קומט פאר אין פעראיין „לינת משמורים" זיעלאנא – 26 –

די ערשטע אלגעמיינע פערזאמלונג

מיט פאלגענדען טאג-ארדנונג:

1) ערעפנונג פון דער פערזאמלונג; 2) וואהל פון א פרעזידענט, אססעסארען און סעקרעטאר; 3) קאסע- און טעטיגקייטס-בעריכט; 4) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע; 5) בודזשעט פארן יאהר 1932/33; 6) וואהלען פון א נייע פערוואלטונג, קאנדידאטען, רעוויזיאנס-קאמיסיע און שידס-געריכט; 7) פרייע פארשלאגען.

4763 די גרינדער.

Dr. med. H. ŁUBICZ

ספעצ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקה

צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32

נעמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אווענד. זונטאג פון 9–1 ביי טאג.

„לינת-הצדק" לאדז צעגעלניאנא 17

דער פיזיקאליש טעראפישער קאבינעט

איז טעגליך טעטיג פון 11–1 און 4–6 אווענד און געפינט זיך אונטער'ן אויפזיכט פון א דאקטאר-ספעציאליסט. קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, סאללוקס, עלעקטרישע בעדער.

Dr. Wajnberg

ספעצ. פון הארץ-און לונגען-קראנקהייטען

ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02

נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אווענד

נאך לאנגע שווערע ליידען איז דעם 19 טען נאוועמבער 1932 געשטארבען מיין ליבער מאן, אונזער טייערער פאטער, שוויגערפאטער און גרויספאטער

נ״ע חיים מאיר ליבראך

בן ר' יצחק ז״ל

אין עלטער פון 79 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט זונטאג, דעם 20 נאוועמבער ד. י. 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז פאמארסקא 6, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויער. דע הינטערבליבענע.

ווי כטיג נייעס פאר מחותנים!

אויב איהר האלט ביי חתונה מאכען אייערע קינדער. אזוי געהט נישט דינגען פריהער קיין זאל ביז איהר וועט נישט קומען צוערשט זעהען דעם פריש ערשט-קלאסיגען רעסטאראנט

ווארשאווער זאל, פאלודניאווא 36

וועלכער איז געווארען איינגעארדענט ספעציעל אויף חתונות און חינוך'ס און אויף פערשידענע פערווייליגונגען אדער אויף פארציעס-חתונות אויף די בעסטע בעדינגונגען צו די צוגענגליכסטע פרייזען.

צו אינפארמירן זיך טעגליך פון 7 פרי—10 אוונד אין ווארש. זאל פאלודניאווא 36

הזכרה.

היינט, זונטאג, דעם 20-טען נאוועמבער ד.י. פינקטליך 12 א זייגער בייטאג קומט פאר אויפ'ן בית-החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון די מצבות פון אונזערע ליבע און אינפערגעסליכע עלטערען

4745

פייוויש און מרים העגדל נייטאן ז״ל

אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.

די זיהן יעקב און לייביש נייטאן.

לייענט און פערשפרייט דעם „נייעם פאלקסבלאט"

Dr. Schweig

זאוואדזקא 6, טעל. 215-01

צוריקגעקעהרט

פאר גאלד, בריליאנטען, ביזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעם צאהלט די העכסטע פרייזען

אליזדאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9–1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

1640

די נייע טאנץ-שולע פון ב. ליבאוויטש

פאלודניאווא 36

הויבט אן א נייעם קורס, אבער נאר מיט יודישע געזעלשאפט לאנג און קורץ-געקליידעטע.

איינשרייבונגען פון שילערינס און שילער קומען פאר טעגליך פון 7 ביז 10 אווענד. שבת און זונטאג פון 11 פריה ביז 10 אווענד.

מיט אכטונג

דיפלאמירטער טאנץ-לעהרער

ב. ליבאוויטש.

מיניסטער בעק פארט קיין גענף
צו דער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע
ער וועט זיך טרעפען מיט'ן וויצע-מיניסטער שעמבעק אין בערלין

וואַרשא, 19 (טעלעגראַפיש).

צום ערשטען מאָל מאַכט זיך, אַז דער פוילישער מיניסטער זאָל זיך אָפּשטעלען אין בערלין און דאָ פיהרען פּאָליטישע געשפּרעכע. דאָס איז איצט געשעהן מיט'ן גראַף שעמבעק — דער פוילישער וויצע-מיניסטער פאַר אויסערן-ענינים.

גראַף שעמבעק איז אין בערלין, וואו ער האָט אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט'ן דייטשען אויסערן-מיניסטער נויראַט. די קאָנפערענץ ווערט אויסגעטייטשט, ווי נאָך איין שריט צו פערזעלבסטשטענדיגען די פוילישע אויסערן-פּאָליטיק.

„א. ב. צ.“ מעלדעט טעלעפאָניש פון פּאַריז, אַז דער וויצע-אויסערן-מיניסטער גראַף שעמבעק האָט בעת זיין ווײַלען אין פראַנקרייך, אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט'ן פּרעמיער הערי'א, צוו. אַנד. זאָלען זיי האָבען געשמועסט וועגען אַ הלוואה פאַר פוילען.

הערי'א זאָל האָבען דעקלערט, אַז די זאַך איז אָפּהענגיג פון פּאַרלאַמענט.

מען האָט די לעצטע וואָך זעהר זיך גע'מוח'ט, צי מיניסטער בעק וועט פאָהרען צו דער נאָהענטסטער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע, צי נישט.

ווי מען גיט איבער פאָהרט טאַקע מיניסטער בעק היינט קיין גענף. צוזאַמען מיט'ן גראַף ראַטשינסקי — דעם שטענדיגען פערטרעטער פון פוילען אין דער פעלקער-ליגע—וועלען דאָרט האָבען אויסצושטעהען אַ קאַמף מיט דייטשלאַנד.

אין בערלין וועט זיך מין. בעק בעגעגענען מיט'ן וויצע-אויסערן-מיניסטער שעמבעק.

רעוומאַטיקער
און נערווען-ליידענדע
זאָלען אין זייער אייגענעם אינטערעס אויספּרואוען די טאָגאַל-טאַבלעטקעס. טאָגאַל שטילט די שמערצען. אונשעדליך פאַרן האַרץ, מאָגן און אַנדערע אָרגאַנען. פּרואווט אויס און איבערצייגט אייך אַליין: פאַרלאַנגט אָבער תמיד נור אָריגינאַלע טאָגאַל-טאַבלעטקעס.
צו באַקומען אין אַלע אַפּטייקען

קאָנפערענצען אין פינאַנץ-מיניסטעריום
וועגען דער ליקווידאַציע פון די פערלעגענע שטייערען

וואַרשאַ, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

ווי מיר דערוויסען זיך וועט אין דער נאָהענטסטער צייט פאָרקומען אין פינאַנץ-מיניסטעריום אַ קאָנפערענץ וועגען ליקווידירען די פערלעגענע שטייערען.

די קאָנפערענצען שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט די דרינגענדע פּלענער פון ווירטשאַפטליכע פעראָרדנונגען, וועלכע זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען דורכ'ן צענטראַלען פוילישען אינדוסטריע-פערבאַנד (לויתן) און דעם פערבאַנד פון די האַנדעלס-קאַמערען.

אויף די דאָזיגע קאָנפערענצען דאַרפען אויך אַרומגערעדט ווערען די שטייער-פּאָסטולאַטען וואָס זענען אַרויסגערוקט געוואָרען דורך די האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציעס און וואָס זענען נוגע נישט נאָר דעם אופן פון ליקווידירען די פערלעגענע שטייערען, נאָר אויך דער רעוויזיע פון די מעטאָדען ביים אויסמעסטען דעם הכנסה-שטייער.

אראַבער פערטרייבען יודישע אַרבייטער
פון באָדען הינטער חיפה

ירושלים, 19 (י.ט.א. טעלעגראַפיש).

אַ גרופּע אַראַבער האָבען אַראָפּגעטריבען די יודישע אַרבייטער פון באָדען ביי מפרץ חיפה. די אַראַבער האָבען זיך בשעת געוואָנדען צום דיסטריקט-קאָמיסאַר וועגען די 10 טויזענד דונאַם ערד וואָס זענען געקויפט געוואָרען דורכ'ן נאַציאָנאַל-פאָנד. דער דיסטריקט-קאָמיסאַר האָט דאַן בעפוילען אָפּצורייניגען 3500 דונאַם. דער בעשלוס פון קאָמיסאַר האָט אַרויסגערופען אונצופריעדענהייט ביי דעם יודישען ישוב.

אַלע מוזען וויסען!!!
אַז שוין אין דריטען ציהונגס-טאָג
פון דער 1. קלאַס 26-טע לאָטעריע זענען געפאַלען די גרעסטע געווינסטען פון טאָג
10.000 זל. אויף נומ' 8779 | 5000 זל. אויף נומ' 118016
אין דער גליקליכסטער קאָלעקטור
A. D. MIĘDZYRZECKI
Piotrkowska 61, tel. 168-23.
פ.ט. די שפּילער, וועלכע האָבען נאָך נישט בעוויזען צו קויפען לאָסען פון דער 1. קלאַס, עמפּפעהלען מיר אונזערע טראַדיציאָנעלע און גליקליכע לאָסען פון דער 2. קלאַס.

יאַפּאַן וועט געבען נייע פאָרשלאָגן?
אויף דער זיצונג פון דער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ

לאָנדאָן, 19 (ספּ. טעל.)

„דיילי מייל“ מעלדעט, אַז די יאַפּאַנישע דעלעגאַטען אויף דער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ וועלען די קומענדיגע וואָך פאָרשטעלען ווייטגעהענדע פאָרשלאָגען וועגען בעגרעניצען די בעוואָפנונג אויפ'ן ים. דער פּלאַן זאָל פאָרזיכערען אַ שטענדיגען שלום אויפ'ן שטילען אָקעאַן. דער דאָזיגער יאַפּאַנישער שריט קען האָבען אַ וויכטיגע בעדייטונג פאַר די אַרבייטען פון דער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ.

רוסלאַנד וויל שליסען אַ נישט-אַנגרייפס-אָפּמאַך
גלייכצייטיג מיט יאַפּאַן און מאַנדזשוריען

מאָסקווא, 19 (ספּ. טעל.)

אין דער שטעלונג פון די סאָוויעטען וועגען דעם נישט-אַנגרייפס-אָפּמאַך אויפ'ן ווייטען מזרח איז אַריינגעטרעטען אַ סענסאַציאָנעלע ענדערונג.

רוסלאַנד וואָלט מסכים געווען צו שליסען אַזאַ אָפּמאַך מיט מאַנדזשוריען. און אין דער זעלבער צייט וואָלט געשלאָסען געוואָרען דער אָפּמאַך מיט יאַפּאַן.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגיעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8–2 און פון 5–9 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

געגען דעם נייעם דעקרעט וועגען פעראיינען
האָבען זיך אַרויסגעזאָגט די פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס

וואַרשאַ, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

ס'איז פאָרגעקומען אַ בעראַטונג פון די פאָרשטעהער פון די פּראָפעסיאָנעלע צענטראַלעס פון אַלע ריכטונגען: צענטראַל-קאָמיסיעס פון די קלאַסען-פעראיינען, צענטראַלע פון די כאַדעקישע פעראיינען, צענטראַלע פון די נ. פּ. ר.ישע פעראיינען, די בעראַטונג האָט איינשטימיג בעשלאָסען צו פּראָטעסטירען געגען נייעם דעקרעט וועגען פעראיינען, וואָס דאַרף אַריינגיין אין קראַפט דעם 1-טען יאַנואַר 1933.

אין פּראָטעסט ווערט געזאָגט, אַז דער נייער דעקרעט גיט איבער די פעראיינען אונטערן קאָנטראָל פון די אַדמיניסטראַטיווע אָרגאַנען און מאַכט זיי אינגאַנצען אָפּהענגיג פון דער פּאָליציי, וואָס ס'שטרייכט אינגאַנצען איבער די רעכט פון די פעראיינען, וואָס זענען געווען גאַראַנטירט דורך דער קאָנסטיטוציע.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
שפּיאָנאַזש-דראַמע פון די צייטען פון דער גרויסער מלחמה א. נ.
„X 27“
אין די הויפּט-ראָלען:
MARLENA DIETRICH
Victor Mac Laglen
פּראַכטיגער אינהאַלט, שעהנע אויסשטאַטונג. קאָנצערט-שפּיל פון די אַרטיסטען.
אָנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג.

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע
ערשטע קלאַס — צווייטער טאָג

50.000 zł. na Nr. 62820.
5.000 zł. na Nr. 60079.
Po 2.000 zł. na nr. nr. 71974, 18992.
Po 1.000 zł. na nr. nr. 67575, 68566 125972
Po 500 na nr. nr. 50780 51540 61002 19105 97007 120004

Po 400 zł. na N-ry 18546 32558 42845 53784 62855 89206 96028 105192 .

Po 200 zł. na N-ry 14736 36974 57841 6P3P373 65461 68584 90217 103106 103790 116248 131230 132862 143490.

Po 150 zł. na N-ry 1649 2071 4308 6190 10514 16276 17133 19370 19914 21262 23606 25364 26297 29139 33047 38231 38874 40110 48842 49577 56428 57774 59623 60228 61083 61044 65461 69992 72670 79044 89524 91357 92666 99593 100573 108149 113799 114153 117034 119359 124112 125587 126059 129919 130173 139218 142095 143051 145916 146872.

Po 100 zł. na N-ry:

13 114 214 507 27 91 806 27 993 1050 224 35 510 551 637 720 813 96 2114 58 421 520 49 679 728 76 805 977 94 3064 411 41 502 4019 32 48 121 66 300 80 483 509 14 15 56 806 5187 223 637 43 99 716 6159 91 482 506 642 70001 300 586 724 63 991 94 8176 376 434 614 32 702 48 805 924 9077 180 10127 74 205 50 526 668 702 820 924 45 11146 259 369 455 503 643 834 12203 806 13030 51 139 223 48 328 78 403 561 647 790 14097 477 508 24 629 72 70046 78 62 15025 73 172 228 45 372 420 729 826 16292 543 754 17278 553 58 67 94 803 54 907 18497 621 70 95 700 52 848 19162 223 78 96 365 508 871 20276 328 593 721 51 987 21040 41 237 316 27 578 70072 98 975 22053 663 822 50 86 23033 256 418 678 975 24092 224 49 345 407 68 968 25200 49 598 801 06 46 26046 69 163 204 353 80 420 92 93 509 53 27081 101 504 711 15 28310 523 636 895 29131 240 74 338 432 65 509 30148 282 322 442 611 56 77 31224 305 85 474 597 698 741 800 984 32075 149 385 433 556 76 95 632 952 56 33096 203 61 566 634 806 49 948 34157 96 294 356 71 431 39 53 710 802 04 15 35280 305 440 538 679 939 36050 330 53 634 75 95 37028 374 439 578 751 978 85.

38165 261 88 830 954 66 39301 40 481 518 43 771 892 40144 271 373 438 65 41143 208 445 61 973 607 49 86 963 42183 218 84 367 512 43125 404 504 21 44 611 853 76 44041 153 407 688 45054 273 306 459 674 783 816 923 46029 65 141 647 928 47029 159 65 275 376 404 524 37 621 726 48 80 950 55 48260 62 65 448 507 28 600 717 49142 219 95 418 31 46 50056 250 762 51089 93 126 84 307 425 573 638 51 703 937 52011 123 72 242 63 323 424 46 833 64 53191 90 210 49 393 428 548 644 849 904 71 54015 150 435 797 838 55157 213 83 508 72 48 56049 285 615 742 77 851 97 915 46 49 57018 41 117 18 91 316 836 914 58815 27 901 59174 277 421 509 60 83 881 6003 45 85 158 73 564 610 730 61121 248 58 531 700 36 62091 168 337 63 639 848 63036 281 359 508 634 61 64047 312 46 67 704 841 65345 66132 392 413 98 538 697 803 68 946 67 667172 89 99 281 568 77 623 813 68064 107 58 87 320 49 78 424 679 733 874 910 69087 198 201 459 600 967 70391 400 656 71036 93 161 82 325 53 73 468 502 08 53 727 77 72434 70 520 70 627 787 73024 280 436 501 29 44 618 26 921 74135 789 75149 28 430 41 553 689 917.

76143 79 281 306 468 528 718 844 83 918 77054 162 221 67 410 78130 236 530 45 848 930 79067 174 90 244 26 303 51 530 80160 205 54 407 99 500 04 77 85 721 81090 132 383 592 615 42 745 826 82059 176 410 710 902 44 83208 17 486 758 809 73 84202 23 966 372 79 771 94 85053 146 225 43 67 70 621 86125 264 414 38 98 811 75 928 73 78 87152 313 580 647 788 837 99 901 53 88020 84 197 222 321 538 728 97 888 89019 134 204 76 394 435 766 837 90090 252 74 461 76 79 770 913 91234 67 80 370 697 717 59 809 42 933 92247 478 538 636 93126 33 83 89 234 749 94299 334 471 618 700 95335 61 500 612 909 96051 59 10552 321 46 618 835 987 97079 219 33 532 679 953 79 98506 32 724 63 99048 627 744 58 858 100080 166 270 443 565 68 666 958 65 10112 78 102 27 90 217 38 551 647 753 92 803 49 81 933 71 10263 693 886 103029 59 226 368 70 581 679 104088 106 308 38 478 650 756 80 83 105005 34 116 49 214 55 778 938 106015 25 157 62 210 342 428 51 533 50 81 98 603 65 107042 47 331 411 44 56 573 683 85 736 864 108267 258 534 647 77 735 999 109081 336 406 62 67 525 647 64 813 110096 131 74 207 344 762 84 93 830 111261 83 347 473 88 575 759 68 112012 121 215 302 550 79 993 113018 231 69 598 706 864.

114236 56 529 85 660 798 882 115228 509 835 995 116065 129 300 432 541 918 117086 309 532 48 82 925 118057 141 243 705 910 18 119016 44 72 87 142 93 215 584 791 814 906 23 120009 80 352 424 546 86 604 17 28 883 90 992 121025 313 30 51 530 38 65 691 981 122117 211 301 25 55 78 416 663 123221 45 95 451 562 87 677 81 124037 45 280 470 720 44 802 19 949 125020 24 29 69 184 266 483 580 64 730 986 126077 95 103 608 543 127003 556 637 88 128107 73 252 91 347 74 81 82 485 992 129132 207 08 308 466 941 130027 115 32 50 343 62940 588 131518 72 78 643 81 813 21 65 132056 412 82 90 592 611 80 738 133076 160 623 79 768 809 58 921 154628 98 721 25 50 860 135078 109 21 98 341 409 11 785 925 136112 621 22 67 707 137025 121 83 551 737 59 836 138349 63 495 709 818 976 139191 256 434 67 620 50 932 85 140097 165 286 397 90 406 74 94 515 74 651 92 740 805 975 141045 84 126 254 80 411 645 97 700 811 142018 186 535 68 92 632 143041 155 205 99 479 92 580 826 144028 83 241 64 484 668 898 978 145321 408 709 28 907 146092 171 323 42 406 531 600 770 78 824 57 147030 195 109 218 734 924 .

אמעריקא געגען מאראטאריום

פאר די אייראפעאישע מלוכות אויף זייערע מלחמה-חובות

פאריז, 19 (זפ. טעל.) די קארעספאנדענטען פון די גרויסע היגע צייטונגען מעלדען אלע איינשטימיג פון וואשינגטאן, אז דער קאנגרעס (פארלאמענט) שטעלט זיך ענערגיש ענטקעגען יעדען מאראטאריום אויף די מלחמה-חובות. די איינפלוסרייכסטע פיהרער פון ביידע פארטייען זענען מסכים דערויף, הגם הובער אליין איז פאר א מאראטאריום, ער וועט איצט נישט ענטקעגען שטעלען זיך דעם קאנגרעס.

איניגע צייטונגען דערקלערען דעם ווידערשטאנד פון קאנגרעס דערמיט, וואס מ׳האט מורא, אז א נייער מאראטאריום פאר די אייראפעאישע מלוכות זאל נישט ארויסרופען א מבול פון ביטעס וועגען פריוואטע מאראטאריומס מצד די פארמערס, וועלכע זענען פערשולדיגט ביז איבער די אויערן.

לאנדאן, 19 (ספ. טעל.). די ענגלישע פרעסע איז זעהר פעסימיסטיש געשטימט בנוגע בעקומען א מאראטאריום פון די פאראייניגטע שטאטען. דער טערמין צו צאהלען די חובות ענדיגט זיך דעם 15. דעצעמבער. אנדערע צייטונגען שרייבען אפען, אז די לאגע איז א האפנונגסלאזע און, אז קיין מאראטאריום וועט נישט זיין, ווייל די גרויסע מערהייט פון אמעריקאנער קאנגרעס איז געגען מאראטאריום.

גפונען א גרויסע צאהל באמבעס אין עסטרייך

וויען, 19 (ספ. טעל.). פון גראץ מעלדעט מען, אז ביי ראטעמאן זענען בעטען טייך געפונען געווארען א גרויסע צאהל באמבעס. ביז איצט האט מען צוגענומען 17 גרויסע באמבעס, דארט געפינט זיך נאך א גרויסע צאהל.

אויפשטאנד געגען איבן-סאוד אין אראביען

לאנדאן, 19 (ספ. טעל.) פון קאאירא מעלדעט מען, אז אין אראביען איז אויסגעבראכען אן אויפשטאנד געגען דעם קעניג פון העדושאס איבן-סאוד. דער אויפשטאנד נעהמט אן דראהענדע פארמען.

יאפאנער הויבען אן אן׳אפענסיווע אין מאנדזשוריעז

געגען די פארטיזאנישע כינעזישע אפטיילונגען

לאנדאן, 19 (ספ. טעל.). פון טאקיא מעלדעט מען, אז דאס יאפאנישע מיליטער אין מאנדזשוריען הויבט אן אן אפענסיווע געגען די כינעזישע באנדעס, וואס געפינען זיך אונטער דער אנפיהרונג פון גענ. סו-פינג-מען. די יאפאנער ווילען ארויסשטויסען די פארטיזאנער פון מאנדזשוריען די פערוואלטונג פון דער מזרח-כינעזישער באהן האט מסכים געווען א איבערצולאזען טראנספארטירען יאפאנישע מיליטער קיין מאנדזשוריען. גענ. סו-פינג-מען האט איבערגעשיקט א דעפעשע צו דער פעלקער-ליגע, וואו ער פראטעסטירט געגען די מעטאדען, וואס ווערען אנגעווענדעט דורכ׳ן יאפאנישען מיליטער אין מאנדזשוריען.

אפקלאנגען פון די געוועזענע געשעהענישען

באזעל 19 (ספ. טעל.)

אויף דער זיצונג פון קאנטאנאל-ראט האבען די סאציאליסטען געפאדערט איבערצורייסען די זיצונג אלס צייכען פון טרויער נאך די גענפער קרבנות. ווען מען האט דעם פארשלאג אפגעווארפען, האבען זיי פערלאזען די זיצונג. דער קאמוניסטישער ראטמאן האט שארף אטאקירט אין זיין רעדע די קאנטאן-רעגירונג און נישט געוואלט פערלאזען דעם זאל אויף דער פאדערונג פונ׳ם פארזיצער. מען האט איהם בעזייטיגט מיט כח.

ענגלאנד פרובט פערגלייכען

דייטשלאנד מיט פראנקרייך אין דער פראגע פון דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ

גענף, 19 (ספ. טעל.)

דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער סיימאן האט אין זיין רעדע אין פרעזידיום פון דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ אונטערגעשטראכען, אז דערווייל מוז מען אננעמען די פשוטסטע בעשלוסען וועגען ענטוואפנונג און אלע מלוכות זאלען צוזאגען צו לעבען בשלום. אויף דייטשלאנד זאל געבען צוזא פערזיכערונג און זי זאל דערפאר גלייכבערעכטיגט ווערען מיט אלע אנדערע מלכות. הענדערסאן געגומען א ווארט און געזאגט, אז דייטשלאנדס אנטייל אין דער קאנפערענץ איז אונבעדינגט נויטיג און ער האפט, אז די דייטשע רעגירונג וועט ווידער שיקען איהר דעלעגאציע צו דער קאנפערענץ.

גענף, 19 (ספ. טעל.)

לויט „האוואס" מעלדונגען, ווערט סיימאנס רעדע בעטראכט אלס פרוב פון ארביטראזש צווישען פראנקרייך און דייטשלאנד.

גענף, 19 (ספ. טעל.)

נאך סימאנס רעדע האט דער פארזיצער

די אנטי-יודישע ארויסטרעטונגען אין דעברעטשין

הערען אלץ נישט אויף

דעברעטשין, 19 (ספ. טעל.)

אין דעברעטשין איז היינט ווידער געקומען צו אנטי-יודישע ארויסטרעטונגען. די אינטערווענץ פון דער פאליציי האט געשטערט די ווייטערדיגע עקסצעסען. דאס בילדונגס-מיניסטעריום האט בעשלאסען אדורכצופיהרען אן׳ענערגישע אויספארשונג. די שולדיגע זאלען בעזייטיגט ווערען פון אוניווערזיטעט.

בודאפעשט, 19 (יט"א טעלעגראפיש)

אין פארלאמענט איז אריינגעטראגען געווארען אן׳אינטערפעלאציע וועגען די אנטי-יודישע עקסצעסען אין דעברעטשינער אוניווערזיטעט. די רעגירונג האט ערקלערט, אז ס׳וועלען אנגענומען ווערען די ענערגישסטע מיטלען, אז די עקסצעסען זאלען זיך נישט איבערחזרן.

יודיש קאמעראל-טעאטער

אלעע 1-טער מאי 2.

יודיש דראמ. טעאטער אין פוילען ווילנער טרופע

אנפירונג: מ. מזאה. יאר XVII

היינט, זונטאג, דעם 20-טען, 8 אווענט

אומאפרופליך צום לעצטען מאל

בונכע אין אויסבעסערונגס-הויז

א היינט-צייטיק טעאטער-שטיק אין 3 אקטען

מחבר: פעטער-מארטין לאמפעל. יידיש: מ. מ. רעזשי: יעקב ראטבוים.

מארגן, מאנטאג, ד. 21-טן — באנייונג די

ברויטמיל (דער טויבער)

פון ד. בערגלסאן

אכטונג! די נאענטסטע טעג ווערט באנייט:

„פ־ר־נ־ס ה׳" — קאמעדיע פון ה. גאטעספעלד

„ארעמע מלוכה" — פון ה. ליוויק.

מאן, ווייב און רוואלוציע קאם פון ה. קאטאיעוו

בילעטן און אלע פארשטעלונגען צו בעקומען טעגליך פון 5 א זייגער אווענט אין קאסע פון טעאטער.

אדמ. אנפירונג: ב. אס.

ליקווידירט דעם אינצידענט

מיט די העברעאישע לעהרער אין ארץ-ישראל

ירושלים, 19 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דער אינצידענט צווישען דער יודישער אגענץ און די לעהרער פון די העברעאישע שולען איז פולשטענדיג ליקווידירט געווארען. די לימודים זענען בעניים געווארען.

לאדזער נייעס

זיך אפגעשטעלט די פאבריקען פון שייבלער און „גראהמאן"

(2) נעכטען האבען זיך אפגעשטעלט די פאבריקען פון „שייבלער און גראהמאן".

די גייסטיגע ארבייטער האבען איצט נישט בעקומען קיין קינדיגונגען.

די שטיצע פאר די ארבייטער, וואס האבען רעכט אויף דער מלוכה-הילף, הויבט זיך אן 10 טעג נאך דעם, ווי דער ארבייטער פערלאזט די ארבייט.

פייערליכע ערעפנונג פון יעקב ראטבוים׳ס אויסשטעלונג

אין לאקאל פון „בני ברית"

היינט 12 א זייגער בייטאג קומט פאר די פייערליכע ערעפנונג פון דער בילדער-אויסשטעלונג פון בעקאנטען מאלער און רעזשיסער יעקב ראטבוים.

צו דער ערעפנונג זענען איינגעלאדען געווארען פארשטעהער פון דער מאכט, מאגיסטראט, געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, פרעסע און פיל געזעלשאפטליכע טוער.

ראדיא-פראגראם

זונטאג, דעם 20-טען נאוועמבער

10,30 — גאטעסדינסט, 11,56 צייט-סיגנאל, 12,10 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט, 12,15 סימפאנישער פרימארגען פון דער ווארשאווער פילהארמאניע, רעפעראט, 3 מוזיק פון לעמבערג, 4 פראגראם פאר יוגענד. 4,25 גראמאפאן-פליטען, 4,45 רעפעראט, 5 כאליסטען-קאנצערט, 6 לייכטע מוזיק, 7 פערשידענעס, 7,20 ספארט-ידיעות פון לאדז, 7,25 אוידיציע, 7,55 געזאנג-רעציטאל 8,40 טראנסמיסיע פון ווילנע, ספארט-ידיעות פון דער פראווינץ און ווארשא, 10.45 טאנץ-מוזיק, 10,55 מעטעאראלאגישער און פאליציי-קאמוניקאט, 11 טאנץ-מוזיק.

ציהונג פון דער מלוכה-לאטעריע

ערשטע קלאס — דריטער טאג

10.000 zł. na Nr. 8779.

po 5,000 zł. na N-ry 71165 118016.

po 1,000 zł. na N-ry 59478 75947 8543 097927 141968 147278.

po 500 zł. na N-ry: 76021 76930 95080 115548 130392 136815.

po 400 zł. na N-ry: 3088 6029 14363 23471 32375 54932 59818 74260 103837 112 368 116049 127042 135526 146976.

po 200 zł. na N-ry: 6701 16506 21722 23457 25087 37494 45162 55658 61690 61926 62290 62371 63834 64116 80886 83440 95155 102597 114881 122514 129892 134270.

po 150 zł. na N-ry: 5074 9255 11477 26148 34066 44046 46728 46887 47656 54283 57289 60506 64471 75817 76303 77047 100177 103185 108201 111554 112939 117629 118156 124347 125074 126248 127619 128156 129418 132576 138391 139769 141160 143225 146129 147899.

Po 10 0zł. na N-ry:

249 311 493 757 815 47 1078 531 677 765 87 816 2150 318 70 426 642 703 3080 124 416 809 922 4043 139 68 374 511 18 938 5018 359 407 523 41 59 783 825 6008 526 760 832 7076 136 62 200 24 48 461 544 98 863 71 948 99 8021 87 294 331 93 96 464 630 742 973 97 9284 778 917 10156 345 51 91 95 480 811 80 964 11006 271 86 359

616 35 748 66 827 77 993 99 12318 654 13108 49 643 98 14260 534 15021 117 418 31 514 654 854 16059 66 184 353 565 628 77 807 980 17031 227 38 363 714 18216 315 77 622 742 944 19206 314 664 20014 69 94 409 743 875 21376 410 22 665 22070 181 273 307 531 751 59 71 901 27 99 23036 277 367 564 637 779 988 24027 226 90 369 446 95 623 25288 340 76 413 90 727 844 26480 97 508 708 27083 104 20 35 64 82 433 83 55 602 45 98 28023 434 29128 329 565 605 12 926 30446 515 94 819 60 960 31123 57 569 982 90 32240 72 95 451 85 649 802 49 980 33226 34 80 390 531 34369 458 822 946 73 83 35370 96 412 644 735 67 75 812 25 93 948 36063 101 04 08 329 545 57 82 663 893 37113 211 362 698 717 25.

38067 208 332 719 43 936 39079 97 140 668 89 40252 323 652 41416 698 914 78 42275 311 27 58 830 43032 93 445 511 610 30 916 44011 20 168 259 318 413 5338 4 97 784 96 834 45095 121 228 366 85 544 84890277 46108 13 30 50 220 587 633 62 758 47090 134 540 898 964 48111 293 381 54 774 849 49047 202 362 95 411 584 50267 551 885 905 19 52 51140 87 242 97 472 781 52009 52 120 660 784 814 973 53012 63 80 102 312 84 95 471 710 806 912 54297 355 537 58 941 66 55068 132 40 44 99 326 457 786 56122 205 2831 390 411 505 23 619 84 875 57406 588 655 58 77 840 981 58054 236 370 471 635 86 709 13 845 903 24 59003 149 235 62 349 92 611 28 36 836 962 65 60020 34 252 70 85 346 716 36 76 930 61145 208 89 92 823 63

918 62082 105 282 87 461 551 709 883 42 88 994 63112 67 699 64148 272 311 71 441 66 798 830 54 65058 176 250 407 10 513 856 66145 74 343 95 488 570 616 98 846 67024 26 34 137 267 84 431 76 81 672 901 15 40 68156 277 343 489 829 98 34 69451 576 84 668 74 756 910 70013 261 496 922 71129 32 222 55 72090 219 45 310 76 80 509 775 823 7329 108 52 87 328 76 559 83 634 714 30 888 959 74154 287 75302 454 505 77 83 722.

76021 24 154 213 962 77044 65 112 319 35 583 935 78258 74 301 849 79020 107 242 387 596 695 726 958 80394 517 656 78 811 90 81017 30 24 94 474 952 82088 217 88 465 75 680 924 83000 06 33 505 23 657 751 80 879 24016 102 254 55 514 62 78 826 989 96 85042 52 180 210 654 768 921 40 86068 280 312 43 447 958 72 87109 48 439 94 88110 246 542 793 89074 139 44 84 406 10 49 592 663 797 864 966 90053 112 37 249 408 95 551 92 793 804 91017 19 130 554 615 64 711 85 976 92095 99 220 66 72 500 910 92 93028 42 185 229 300 488 590 756 859 94063 79 86 162 99 550 625 94 736 70 95014 36 184 230 314 403 507 764 9648 222 568 677 718 820 26 966 97064 65 158 389 584 642 716 49 909 98149 294 393 452 514 718 48 875 99176 291 477 673 889 951 100001 152 83 223 304 41 600 46 73 101065 284 329 515 772 95 852 71 102031 507 52 742 103230 331 45 414 590 95 742 66 91 931 6181 104053 227 514 92 671 768 879 972 105322 540 668 767 889 106168 83 225 83 318 41 449 544 51 72 650 732 863 936

107115 124 98 547 765 962 73 75 98 108215 61 391 451 533 828 109187 321 90 697 834 80 110062 85 174 431 83 592 618 796 870 569 111233 86 417 500 16 702 67 77 811 89 112047 303 67 76 471 94 609 767 870 90 113080 572 657 792 775.

114057 91 213 42 64 65 468 89 532 56 68 97 664 902 70 72 115473 843 902 116128 540 54 771 80 864 117047 102 88 90 223 38 493 506 13 62 616 777 924 118030 37 164 315 405 21 98 592 625 81 700 854 902 84 119047 146 265 84 357 610 777 995 12006 223 92 445 530 57 868 121174 438 509 57 82 648 64 122141 268 432 69 584 847 924 123244 357 75 481 83 799 809 124108 44 72 236 362 448 541 77 634 35 77 125280 381 430 808 50 126154 63 203 22 65 335 55 58 127269 366 720 48 62 927 128026 211 389 410 527 129051 146 90 283 347 427 513 805 73 130006 39 44 138 71 492 593 619 68 79 88 92 819 66 131040 188 315 780 87 89 844 906 17 132132 45 252 62 321 426 80 733 966 133028 82 316 55 434 686 705 86 841 85 134215 78 300 89 462 81 584 814 59 135016 21 187 272 489 710 23 827 906 136222 28 66 313 73 98 645 837 89 994 137134 33 68 200 13 332 93 500 637 138040 122 390 455 554 68 804 40 139012 80 444 64 512 668 836 942 140118 540 759 66 806 141284 467 596 658 89 780 806 926 142002 31 72 139 339 403 574 715 867 984 143210 724 902 144136 202 32 469 639 50 743 145472 554 882 146218 80 87 258 512 744 68 83 961 147008 483 627 767 65 91 874.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 20 נאוועמבער 1932

רפואה
געגען צושפליטערונג

אין ווארשא איז צושטאנד געקומען א קאנפערענץ, צונויפגערופען דורכ'ן קליינהענדלער-פעראבאנד, וועגען אנ'ערנסטען פרוב צו א יודישער עקאנאמישער קאנסאלידאציע".

צונויפגעקומען זיך זענען פארשטעהער פון אלע דריי ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס און א רייהע יודישע רעדאקטארען. ס'איז אויסגעקליבען געווארען א צוואנציג - קעפיקער קאמיטעט מיט ברייטע קאמפעטענץ-רעכט. אין קאמיטעט זענען אריין מענשען פון פלערליי בערופען, אנהויבענדיג פונ'ם פראפעסאר שאר ביז'ן דירעקטאר פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור מאזעס. די אויפגאבע פונ'ם קאמיטעט דארף זיין, צושטאנד-ברענגען א יודישען ווירטשאפטליכען קאנגרעס אין פוילען.

כדאי צו ברענגען דעם גענויעם נוסח פון דער אנגענומענער רעזאלוציע:

„די בעראטונג פון יודישע עקאנאמישע טוערס און פובליציסטען שטעלט פעסט, אז די נויט פונ'ם יודישען מיטעלשטאנד אין פוילען, וועלכער מאכט אויס די איבערוויגענדע מעהרהייט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאנד, האט אנגענומען אזעלכע אויסערגעוועהנליך - שווערע פארמען, אז די זארג וועגען שיצען און פערטיידיגען די לעבענס-אינטערעסען פון אט די שיכטען איז געווארען א דרינגענדער אלגעמיין-נאציאנאלער ענין.

„די בעראטונג שטעלט אויך פעסט, אז די שטארקע צושפליטערונג פון די יודישע געזעלשאפטליכע און פאליטישע כחות אין פוילען בעשווערט נאכמעהר די ביטערע עקאנאמישע לאגע און מאכט עמעס ווי אוממעגליך א וועלכע ס'איז זעלבסטשטענדיגע אקציע, די לאגע צו פערבעסערן.

„די בעראטונג קומט דעריבער צום אויספיהר, אז, כדי אפצוהאלטען די ווייטערדיגע עקאנאמישע ירידה פון יודישען מיטעלשטאנד אויפ'ן וועג פון לעצטגילטיגען פויפעריזאציע פאדערט זיך א גרויסע אלגעמיינע אנשטרענגונג פון אלע ווירטשאפטליך-שעפערישע און נאציאנאלע כחות פון די יודען אין פוילען.

„די דאזיגע יודישע קאנסאלידאציע אויפ'ן באדען פון ווירטשאפטליכע אינטערעסען מוזען בעקומען איהר ארגאניזאציאנעלען אויסדרוק אין דער פארם פון אנ'אויטאריטאטיווען ווירטשאפטליכען ארגאן, וועלכער זאל געניסען דעם פולען צוטרוי מצד דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען און אין אויסלאנד און בעקומען אויך די געהעריגע אנערקענונג מצד די מאסגעבענדיגע פאקטארען מחוץ דער יודישער געזעלשאפט.

„די בעראטונג האלט דעריבער, אז ס'דארף צונויפגערופען ווערען א יודישער ווירטשאפטליכער קאנגרעס וואס זאל שאפען דעם רעפרעזענטאטיווען ארגאן פונם קאנסאלידירטען יודישען ווירטשאפטליכען לעבען אין פוילען".

פונם גרויסען פלאץ, וואס אלע ווארשעווער יודישע צייטונגען האבען געווידמעט דער געשעהעניש, איז קענטיג, אז די רעדאקטארען האבען דעם ענין אויפגענומען מיט'ן גרעסטען ערנסט. די פראבלעם פון ווירטשאפט-ראט, אדער פון יודישען קאנגרעס, וואס שווימט ארויס אין דער עפענטליכקייט פון צייט צו צייט, איז שוין פערוואנדעלט געווארען אין א מין „הפטורה", וואס מ'מוז איהר פון צייט צו צייט איבערלייענען און באלד נאכדעם איבערמישען..

איצט האט מען די ביידע פראבלעמען צונויפגעבונדען אינאיינעם. ס'זאל צונויפגערופען ווערען א קאנגרעס, כדי צו שאפען דעם ווירטשאפטס-ראט – און די ווערטער איז ארייגעלייגט געווארען א זינען, אנ'אינהאלט, וועלכען מ'דארף שוין צוטרעטען צום פערווירקליכען.

פארוואס-זשע האט מען געדארפט אנקומען צו אזא אויסטערלישער קאנפערענץ, כדי צו קענען צוטרעטען צום שאפען דעם דאזיגען ארגאן, וועגען וועלכען ס'האבען פאנטאזירט כמעט אלע יודען אין פוילען?

ווערט אין דער רעזאלוציע אנגעוויזען, אז דאס איז דערפאר, ווייל די געזעלשאפטליכע און פאליטישע כוחות פון יודען אין פוילען זענען זייער צושפליטערט. צו די דאזיגע צושפליטערטע כוחות איז איצט צוגעקומען דער קאפיצענט פון רעדאקטארען און סתם אינטעליגענץ, וועלכע דארפען די כוחות צעמענטירען און קאנסאלידירען.

ס'האט זיך אויף דער קאנפערענץ געפילט א מאמענט פון פאליטישען חשבון-הנפש. ס'איז ארויסגעזאגט געווארען דער געדאנק, אז מיט השתדלות קען מען גאר נישט אויספיהרען, דעריבער מוז מען שאפען א פאליטישע טריבונע צום ענערגישען קאמף. דאס בעצייט א שטיקעל דערנעהענטערונג מצד די ווירטשאפטלער צו די פאליטיקער. פערשטייט זיך, אז אויך אינם בעגריף „קאמף" זענען מעגליך פערשידענע גראדאציעס, אבער אין תוך הייסט עס אנ'איבערברוך אין דער פסיכאלאגיע.

קלאר איז אבער, אז אויב צו אינדיווידועלע השתדלותן דארף מען האבען בלויז פערבינדונגען, פראטעקציע און ענערגיע, אמאל איז אויך א קאפיטשקע שפלות, דארף מען צום קאמף, אפילו אין מעסיגער פארם, האבען גאנץ אנדערע אטריבוטען, קודם כל א פראגראם, וועלכע זאל ארויסקומען פון א טיפער היסטארישער און פאליטישער פערשטענדעניש פאר'ן גאנצען קאמפלעקס פראבלעמען, וואס זענען פערבונדען מיט דער יודישער עקאנאמיק אין פוילען אין דער איצטיגער צייט.

אזא פראגראם האט נישט געקענט קומען פון די פעראיינצעלטע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס, מיט זייערע פראפעסיאנעלע עסקנים בראש, זי האט אויך נישט געקענט קומען פון די קאבינעט-פאליטיקער, וואס זענען וועהניג בעהאווענט מיט'ן עצם לעבען און אלע זיינע געשטאלטען, זי קען אבער יא קומען דורך א פעראייניגונג פון אלע כוחות, אינטעליגענטע און פראפעסיאנעלע, ארום איין און דעם זעלביגען געדאנק. אזא פעראייניגונג וויל טאקע כסתח שאפען די דאזיגע קאנפערענץ.

אבער—אבער דעמאלט קען גריילעך געמאלט זיין, אז דער פראגראם פונ'ם קאמף זאל אויסזעהן גאנץ אנדערש, ווי ס'האבען זיך פארגעשטעלט די איניציאטארען פון דער קאנפערענץ, אז נאכ'ן טיפען אריינטראכטען זיך אין דעם פראבלעם זאל מען קומען צו דער מסקנא, אז ראטעווען א חולה קען מען דאך נישט אהן רעצעפטען.

און דאס, וואס דאס יודישע פאלק אין פוילען מוז האבען צו זיין נמזוגממאכונג, איז אן ספק א סך מעהר, ווי די השגות פון די מיטעלשטאנד-אפאסטאלען, דאס יודישע לעבען אין פוילען מוז איבערגעבויט ווערען אויף גאנץ ברייטע פאליטישע יסודות.

צו אט דער מסקנא וועט מען מוזען קומען, אויב מ'זאל נישט פערוואנדלען דעם קומענדיגען ווירטשאפטס - ראט אין א קאלעקטיווען השתדלות-אפאראט.

דערווייל אבער לאמיר הארציג בעגריסען די אויפגעקומענע אידעע פון קאנסאלידאציע גופא און אויב ס'וועט זיך איינגעבען, אויסצוהיילען אינז בלויז פון דער מכה פון צעשפליטערונג, וועט עס אויך שוין זיין א גרויסע רפואה.

פ. ס.

וואס האבען די סאוויעטען צו פערשרייבען אין זייער אקטיוו?
אויפבליה פון וויסענשאפט און קונסט, בעפרייאונג פון דער פרוי, שאפונג פון א גאר נייער בעציהונג צו ארבייט

אין זיין לעצטער קארעספאנדענץ פון מאסקווע פיהרט אויגוסט דער קארעספאנדענט פון „גאזעטא פאלסקא" אטמאר א סך הפל פון דער טעטיגקייט פון די סאוויעטען פאר די 15 יאהר פון זייער עקזיסטענץ. אין דעם ארטיקעל פערנעהמט זיך דער מחבר מיט די אקטיווען פון בילאנס. ער שרייבט:

„אויב מען זאל אפילו בעהאנדלען מיט אנגעוויסער מאס אונצוטרוי די סטאטיסטישע ציפערען וועלכע גיבען אן די איצטיגע צאהל אנאלפאבעטען אין רוסלאנד אויף 20 פראצענט, וועט יעדער וועלכער קען דעם מצב פון בילדונג אין צארישען רוסלאנד, מוזען אנערקענען, אז אויפ'ן וועג פון עוואלוציע וואלט מען אין דאזיגען פינסטערען לאנד נישט געקענט דערגרייכען אפילו קיין האלבע רעזולטאטען. עס איז א פאקט, אז א ריי פינישע און מאנגאלישע שבטים, וועלכע האבען פאר דער רעוואלוציע נישט געהאט קיין אלפאבעט, לייענען איצט און שרייבען אויף א קינסטליך געשאפענעם לאטיניזירטען אלפאבעט און אפילו אויף די גאסען פון מאסקווא נישט ווייט פון אוניווערזיטעט קאן מען זעהן פערשוינען, וועלכע האבען מיט עטליכע יאהר צוריק געטריבען סטאדעס הירשען ערגיץ ווייט ביים צפון-ברעג פון ים.

עס איז א פאקט, אז די מאסען, וועלכע עסען זיכער נישט יעדען טאג קיין מיטאג און קיין אווענד ברויט) אזוי ווי מיר פערשטעהען דאס) קענען אפשטעהן שעה'ן לאנג אין דער רייה נאך א געדרוקט ווארט אדער נאך א טעאטער-בילעט.

עס איז א פאקט דער אויפבליה פון דער וויסענשאפט און פון דער קונסט, וואס איז גארנישט צו בעגרייפען ביי די דארטיגע בעדינגונגען, דערביי שטימט מיט'ן אמת די בעהויפטונג, וועגען זייער געבונדענקייט דורך דער הערשענדער פאליטישער דאקטרין.

וואס אנבעלאנגט דעם טעאטער איז ער אין רוסלאנד שטענדיג געשטאנען זעהר הויך. די רעוואלוציע האט דעם טעאטער געגעבען א בעדייטענדען באלאסט אין דער פארם פון א גרויסער צאהל שאבלאן-ארטיגע אגיטאציאנס צוועקען.. אבער די זעלבע רעוואלוציע האט א בלאז געטון אויף דער סצענע מיט א מיכטיגען שטורם פון אומבעקאנטע סטיכישע טעמעס, און די גרעסטע מתנה איהרע פאר'ן טעאטער איז געווען דער גרונד-פאקטאר פון זיין ענטוויקלונג: מיליאנען פרישע צושויער, וועלכע זענען בעשאנקען מיט א געזונדען איינגעבוירענעם זין פאר קונסט.

דאס צווייטע פראבלעם, וואס איז אין רוסלאנד געלעזט געווארען נאך דער רעוואלוציע איז דאס פראבלעם פון דער פרוי, וועגען דער דאזיגער פראגע געהען ארום איבער דער וועלט זעהר פיל ערצעהלונגען, טיילמאל גאנץ פלאכע... אין סאוויעטען רוסלאנד איז דאס דאזיגע פראבלעם געווארען אויסגעגליכען דורכ'ן לעבען אליין: די בעציהונגען צווישען די געשלעכטער זענען נישט דער א און דער ת פון לעבען, מענשען זענען דא קודם - כל ארבייטער און ערשט ווען זיי זענען פריי פון ארבייט און שטעהען אין די רייהען ווערען זיי מענער און פרויען. די הייראט האט פערלוירען יעטוועדער מאטעריעלען באדען; נישטא היינט אין די סאוויעטען די ערשיינונג, וועלכע ווערט ביי אונז אנגערופען „א גוטע פארטיע". פון ריין נאטירליכען שטאנדפונקט איז דער אזוי-גערופענער „נאטירליכען צוקלויב" זעהר פערלייכטערט געווארען. מענשען זוכען נישט קיין אונלעגאלע פערבינדונגען, ווייל זיי האבען. לויט דער פערפליכטענדער געזעצגעבונג בריים געעפענטע לעגאל'ע וועגען. אין רעזולטאט: די צאהל גט'ען פערקלענערט זיך מיט יעדען יאהר און איז שוין ביים היינטיגען טאג קלענער, ווי א שטייגער אין אמעריקא. די גרעסטע שאנדע פון דער מענשהייט— די פראסטיטוציע, איז פערשוואונדען פון די גאסען פון די רוסישע שטעט אלס מאסען-ערשיינונג. די זעהר קליינע איבערבלייבענישען ווער"ן ליקווידירט מיט דער גאנצער ריקזיכטסלאזיגקייט.

די גרעסטע פערבעהאלטען וואלטען ביי מיר ארויסגערופען די סוקצעסען, וועלכע לאזען נישט שלאפען די הערצער דעטערדינגס און אנדערע. דאס איז די אזוי גערופענע „סאציאליסטישע בוי-אונג".

א גרויסע צאהל פרעכטיג אויסזעהענדיגע אינדוסטריע-גיגאנטען. הונדערט און פופציג טויזענט טראקטארען אויף די קאלעקטיוויזירטע פעלדער זענען א פאקט.

אבער ביז איצט בעראכטיגט נישט זייער ארבייט די געוואלדיגע אנשטרענגונגען, דורך וועלכע זיי זענען ענטשטאנען אנשטויסענדיג זיך אויף דעם אזוי גערופענעם „פראבלעם פון מענשען", וואס דאס געהערט שוין צו די פאסיוען אין 15-יעהריגען בילאנס פון דער סאוויעטען-מלוכה.

רעדענדיג וועגען די אקטיוען, דארף מען אויך דערמאנען וועגען דער אויסגעצייכענטער בעוואפענטער קראפט און וועגען די גרויסע ערפאלגען אויפ'ן געביט פון דער אויסערן-פאליטיק, וואס דאס שטעהט טיילמאל אין א בעדייטענדער דיספראפארציע צו די אינערליכע און ווירטשאפטליכע פראגען פון דעם לאנד.

ענדליך, די וויכטיגסטע ערגעבונג פון דער רוסישער רעוואלוציע איז דאס אוועקשטעלען אויף א פיעדעסטאל דעם בעגריף – „ארבייט". די ארבייט, וועלכע ווערט פערשטאנען אלס פראגע פון „עהרע, מוט, רוחם און העלדישקייט" איז ענטשיידען דער ערשטער עטאפ און זיג פון דער מענשהייט איבער דער קללה, וועלכע איז געווארפען געווארען אויפ'ן מענש, נישט קוקענדיג דערויף, וואס אין די בעדינגונגען פון דער איצטיגער סאוויעטישער ווירקליכקייט איז דער דאזיגער זיג א ריין טעארעטישער. אבער אזוי איז עס. ווען מען וואלט אין די סאוויעטען געקאנט דענקען א מענש, וואס לעבט אהן ארבייט (און דערצו נאך ער זאל לעבען גוט און זאל זיך אליין בעטראכטען און בעטראכט ווערען פון אנדערע אלס סמעטענע פון דער געזעלשאפט) דאן וואלט ער זיך אנגעשטויסען אויף פעראכטונג נישט נאר מצד די גלויביגע קאמוניסטען, נאר פון דער גאנצער געזעלשאפט. אט דאס איז דער גרעסטער מאראלישער זיג פון דער אקטאבער-רעוואלוציע, וואס איהרע ענטגילטיגע רעזולטאטען און עטאפען פון ווייטערדיגער ענטוויקלונג איז נאך היינט אונמעגליך פאראויסצוזעהען.

יודען זענען אימפעריאליסטען
אין די אנטיפוילישע פלענער פון אנ'ענגלישען לארד זענען אויך שולדיג יודען
ראמאן דמאווסקי פערלירט אינגאנצען דעם שכל

ביז איצט האט מען געקענט די ענדעקישע תורה, אז יודען זענען באלשעוויקעס און רעוואלוציאנערען, אז יודען האבען פיינט פוילען, אז יודען זענען אנ'אומגליק פאר דער „ארדנונג און רוה", אז יודען ווילען איינפיהרען אנ'אנארכיע א. א. וו.

נעכטען איז דער ענדעקישער פיהרער דמאווסקי – ארויס מיט א שפאגעל-נייער טעאריע, וועלכע לאזט זיך אין קורצען פארמולירען אזוי:

יודען זענען אימפעריאליסטען – אזוי ווי איהר הערט: אימפעריאליסטען! יודען זענען פיינט פון דער גאנצער וועלט! פיינט פון אלע מלוכות: יודען העלפען-מיט דעם אימפעריאליזם פון אלע צייטען!

ראמאן דמאווסקי איז אנ'„ערנסטער", א „וואגיקער" פאליטיקער. געגען מארשאל פילסודסקי רוקען די ענדעקעס זייער אפט ארויס זייער „אויטאריטעט" – ראמאן דמאווסקי'ן. ס'איז דעריבער נישט קיין וואונדער, אז דמאווסקי וועט נישט רעדען סתם אזוי, אין דער וועלט אריין. דמאווסקי – אז ער זאגט עפעס – בעגרינדעט ער עס: וויסענשאפטליך, היסטאריש סאציאלאגיש.

אויך די נייע דמאווסקי-תורה איז א טייל פון דמאווסקי'ס א גרעסטער ווערק. ס'איז דער צענטער ארטיקעל פונ'ם ווערק „די אינטערנאציאנאלע פאליטיק אין איצטיגען מאמענט". דאס צעהנטע קאפיטעל איז געווידמעט די יודען. עס הייסט: „דער אימפעריאליזם און יודען".

ס'הויבט זיך אן אזוי:

..."זייער אפט טרעפען זיך צוזאמען דער יוד, דער מאסאן און דער פינאנסיסט אין איין פערזאן. אויסערדעם האבען די יודען א גאנץ ספעציפישע ראל אין דער פאליטיק פון די מלוכות – א ראל, וואס דריבנט פון פאליטישע טעמים, זיי זענען פון זייער אלטע צייטען, זיים העכער 2 טויזענד יאהר, אנ'אויסדערוויילט געצייג פון דער אימפעריאליסטישער פאליטיק און אלס אזא געצייג דינען זיי גאנץ גערן.

...אין דינסט פון אימפעריאליזם האבען זיי זיך בערייכערט און דערגאנגען צו גרויסער בעדייטונג. ערשט דאן פלעגען זיי דערלאנגען א רעכנונג פאר זייער דינסט".

דאן קומט ערשט די אמת'ע געשיכטע. אויף א שטח פון 36 שורות שפאצירט זיך דמאווסקי אדורך איבער דער ענגלישער געשיכטע און בעווייזט שווארץ אויף ווייס", אז דער גאנצער ענגלישער אימפעריאליזם איז א יודישער אויפטו: אנהויבענדיג ביי דיזראעלין און ענדיגענדיג ביים לארד רידינג (רופוס אייזיקס), בלויז די ארבייטער פארטיי – יא, הערט און שטוינט: בלויז די ארבייטער-פארטיי! – איז פערהעלטנישמעסיג פריי פון יודישע איינפלוסען.

דאן קומט דייטשלאנד.

קיין נעמען ווערען דא נישט אויסגערעכנט, אבער דא דארף מען נישט קיין נעמען. פריהער האבען יודען געשטויסען דייטשלאנד צו קאנקורענץ מיט ענגלאנד. שפילענדיג אי דא אי דארט די ערשטע פידעל. די מלוכות זענען דורך זיי – דורך די ענגלישע און דייטשע יודען – געשטויסען געווארען צום געגענזייטיגען קאמף, אבער צווישען זיך האט די יודישע חברה פון ביידע לענדער גאנץ גוט געלעבט.

ערשט בעת דער דייטשער רעוואלוציע האט

(ווייטער זעה 9-טע זייט).

„פרינץ ראמאנאוו", ניקאלאיס ברודער, איז גאר א יודישער בחור

ער איז איינער פון די פעהיגסטע שווינדלער אין דער וועלט.—ער האט אויסגענארט געלט ביי די אנגעזעהענסטע אריסטאקראטען אין לאנדאן, פאריז און ניו-יארק. א סברא, אז ער איז גאר געבוירען אין ווילנע און געקומען סיין ניו-יארק אלס קינד.—זיינע שווינדלערישע איינפאלען

„זיין קייזערליכע מאיעסטעט, פרינץ מיכאאיל אלעקסאנדראוויטש ראמאנאוו"! — אזוי האט מען איהם גערופען היבשע עטליכע יאהרען אומעטום — אין אמעריקע, אין פראנקרייך און אין ענגלאנד. אנדערש האט ער נישט געוואלט, אנדערש איז איהם נישט אנגעשטאנען..

איצטער ווייזט זיך ארויס, אז „דער פרינץ", וואס האט געפראבירט איינרעדען דער גאנצער וועלט, אז ער איז א זוהן פון אלעקסאנדער דעם דריטען און א ברודער פון ניקאלאי דעם צווייטען, איז אין דער אמת'ען גאר א ניו-יארקער בחור און זיין נאמען איז גאר הערי הערגסאן...

ערשט מיט עטליכע חדשים צוריק, אין מאי, האט מען איהם — און דווקא אהן פאראד, — ארויסגעשיקט פון אמעריקע ווי א פשוט'ען שווינדלער; און ווען ער איז געקומען קיין פראנקרייך, האט מען איהם דארט גלייך ארעסטירט און מען האט איהם פערשפארט אין געפענגעניש, ווייל ער האט אין פאריז און אין אנדערע פראנצויזישע שטעט, אויפ'ן געמיינסטען אופן בעשווינדעלט אמעריקאנער רייזענדע און וועמען עס האט זיך נאר געמאכט.

דאס לעבען פון דעם פערשטעלטען פרינץ מיכאאיל אלעקסאנדראוויטש ראמאנאוו, וועמעס אמת'ער נאמען עס איז גאר הערי הערגסאן, איז פול מיט געהיימניסען און מערקווירדיגע פאסירונגען, וואס בעווייזען, אז נאך אלעמען זענען אויף דער וועלט נאך פערהאן גענוג בארנים און נאאיווע מענשען, וואס מען קען זעהר לייכט אפנארען.

די פאליציי קען נישט פעסטשטעלען וואו דער „פרינץ" איז געבוירען געווארען. עס איז אבער א סברא, אז ער איז א ליטוואק און געבוירען איז ער אין ווילנע, אינ'ם יאהר 1890, און געבראכט קיין ניו יארק האט מען איהם ווען ער איז געווען א קליין יונגעלע פון זעקס יאהר.

צוויי יאהר נאכדעם ווי ער איז געקומען קיין אמעריקע, איז ער אנטלאפען פון דער היים, און נאכדעם האט ער אנגעהויבען איבערגעהען פון איין יתומים אנשטאלט אין צווייטען, ווייל אומעטום האט מען זיך מיט איהם געוואלפען איבער דעם, וואס ס'איז פשוט אוממעגליך געווען פון איהם אויסצושטעהען.

ווען ער איז אלט געווען 17 יאהר, האט מען איהם, צוזאמען מיט נאך א סך יתומים, אוועקגעשיקט ווייט אין הילסבארא, האט איהם א ריכטער אריינגענומען צו זיך. אבער מאיק (אזוי האט דער „פרינץ" דאן געהייסען) איז פונ'ם ריכטער אנטלאפען און דערביי האט ער געמאכט א א טומעל, אז א מיליאנער האט איהם אויס רחמנות אריינגענומען צו זיך.

„און פונקט ווי איצטער", אזוי איז ער דאן אויך געווען איינער פון די ליגנערס, וואס רעדען מיט אזא איבערצייגונג'דען טאן, אז מען הויבט זיי אן גלויבען". — אזוי האט נישט לאנג צוריק געזאגט דער מיליאנער, וועלכער האט נאך דאן אריינגענומען דעם „פרינץ" צו זיך אין הויז.

אזוי איז הערי הערגסאן איבערגעגאנגען פון איין רייכען הויז אין אנ'אנדער'ער, און אין יעדע הייזער האט ער זיך אויסגעלערנט אריסטאקראטישע מאניערען, און ער האט אויך אויסגעדרעהט אזוי, אז מען האט איהם אריינגעגעבען אין די בעסטע שולען און ער האט זיך אויסגעלערנט רעדען דעם פיינעם און זעהר געשליפענעם ענגליש.

אין דער עלטער פון ניינצעהן יאהר איז דער בחור'על אויף אנ'אקספערימענט אוועקגעפאהרען קיין ענגלאנד, און מיט א צייט שפעטער, ווען ער איז ווידער געקומען צוריק קיין אמעריקע, האט ער שוין געהאט יתרו'ס געמען און ער האט זיך גערופען מיט נאמען. נאר ער איז נישט געווען גלאט אזוי א נאמען, נאר מיט א טיטול. ער איז געווען א „גראף", א „באראן", און וואס איהר ווילט נאר אליין. שפעטער זענען איהם אזעלכע געווענליכע טיטולען ווי „גראף" און „באראן" נמאס געווארען. פאר איהם איז דאס נישט געווען גענוג.

(בריף פון פאריז)

ענגלאנד, און מיט א צייט שפעטער, ווען ער איז ווידער געקומען צוריק קיין אמעריקע, האט ער שוין געהאט יתרו'ס געמען און ער האט נאמען זיינער איז נישט געווען גלאט אזוי א נאמען, נאר מיט א טיטול. ער איז געווען א „גראף", א „באראן", און וואס איהר ווילט נאר אליין. שפעטער זענען איהם אזעלכע געווענליכע טיטולען ווי „גראף" און „באראן" נמאס געווארען. פאר איהם איז דאס נישט געווען גענוג.

וואו ער איז געווען פון 1914 ביז 1918 ווייס מען נישט, און ער אליין, דער „פרינץ", רעדט וועגען דעם אזוי, אז אלעס זאל זיין איינגעהילט אין א טיפער געהיימניש. איינע פון די געשיכטעס, וואס ער דערצעהלט וועגען יענער צייט איז, אז ער איז געזעסען אין געפענגעניש דערפאר, וואס ער האט אין א דועל געשאסען א דייטשען באראן.

ער האט, אבער, איינגעזעהן, אז די אלטע טיטולען וועלען איהם צו ווייט נישט פערפיהרען, און אין 1919 האט ער בעשלאסען, אז דאס בעסטע וואס ער קען טאן איז — ווערען א רוסישער אריסטאקראט. און אויב שוין יא א רוסישער אריסטאקראט, איז טאקע נישט אנדערש ווי אלעקסאנדער דעם דריטענס א זוהן און ניקאלאי דעם לעצטענס א ברודער. און אזוי איז דאס געבליבען, אז פון היינט אן און ווייטער הייסט ער נישט אנדערש ווי נאר — פרינץ מיכאאיל אלעקסאנדראוויטש ראמאנאוו.

קיין שלעכטער איינפאל איז דאס נישט, ווייל אומעטום, אין אלע לענדער, וואו ער איז געווען, אין פראנקרייך, ענגלאנד און אויך אין אמעריקע האבען זיך געפונען גענוג מענשען, וואס האבען איהם געגלויבט; זייערע „זעהר העכער" האבען זיך פערקלעמט אויס רחמנות אויף דעם „פרינץ" וואס איז, נעבעך, פערטריבען געווארען פון זיין לאנד, האבען זיי איהם איינגעלאדען צו זיך, זיך געשטרייכט אין זיין „גרויסען יחוס", און דערוויל האט דער „פרינץ" אפגעלעקט א ביינדעל און ס'איז איהם געווען גוט ווי די וועלט.

אין זאפאס האט ער אויך געהאט נאך א וואקשנעם טיטול, וואס ער האט בענוצט בלויז ביי ספעציעלע געלעגענהייטען; ער האט אויך געהייסען „פרינץ דימיטרי אבאלענסקי".

ווען ס'איז איהם ערגעץ געווארען צו-הייס אלס „פרינץ מיכאאיל ראמאנאוו", איז ער אוועק אין אנ'אנדער שטאט און דארט האט ער שוין געהייסען „פרינץ דימיטרי אבאלענסקי".

און ס'האבען זיך געפונען גענוג נאאיווע מענשען, וואס האבען איהם געגלויבט, און ס'איז זאגאר פערגאנגען אזוי ווייט, אז מען האט איהם איינגעלאדען אין אנ'אוניווערזיטעט צו האלטען לעקציעס וועגען רוסלאנד, און ער האט זיך דערפון פערשטעהט זיך, נישט אפגעזאגט, און אין זיבע לעקציעס האט ער גערעדט וועגען „רוסלאנד" — אין דער פערגאנגענהייט און אין דער צוקונפט".

ווי ס'פאסט, געוועהנליך, פאר אזא „ווירקליכע פערזענליכקייט", האט דער „פרינץ", ס'פערשטעהט זיך, נישט דורכגעלאזען די געלעגענהייט צו זיין א גאסט אין האליוואוד. דארטען האט ער געמאכט גענוג טומעל און גענוג געלד, ווייל ווער ווייסט זיך, עס אפזאגען לייהען געלד אזא געהויבענעם פרינץ, צאר ניקאלאיס א ברודער?!

א קלייניגקייט עפעס!

דער צענטער פון זיין טעטיגקייט איז מעהרסטענטיילס געווען פאריז. דארטען האט ער אין די רייכע האטעלען פערפיהרט בעקאנטשאפט מיט רייכע אמעריקאנער און אמעריקא'ערקעס. ער האט זיי דערצעהלט מעשיות פון טויזענט און איין נאכט. ווי אזוי ער איז אנטלאפען פון מאסקווע, ווי אזוי די באלשעוויקעס האבען זיך געיאגט נאך איהם און ער האט געהאט די גרעסטע שוועריגקייטען זיך אויסצובעהאלטען, ווייל אויף זיין פנים דערקענט מען גלייך, אז ער איז א „ראמאנאוו מיט די ביינער" דאס האט אויף די נאאיווע מענשען געווירקט, זיי האבען איהם געגלויבט, און דאן איז שוין נישט געווען שווער צו כאפען ביי זיי א היבשע מטבע און אמאל טאקע פערפיהרען א ראמאן מיט א שעהנער און וואשנער אמעריקאנער דאמע.

עטליכע מאל איז דער חברה מאן אין פאריז געווען ארעסטירט אלס שווינדלער. אבער דאס האט איהם נישט אפגעשראקען, עס איז איהם קיינמאל נישט שווער געווען צו בעשווינדלען מענשען. ער איז דערויף געווען זעהר א גרויסער בריה, און זעהר אפט האט ער אויסגעדרעהט אזוי, אז די מענשען, וועמען ער האט אפגענארט און בעשווינדעלט, זענען שפעטער נאך געווארען זיינע גוטע פריינד און האבען אליין געלאכט פון דעם ווי אזוי ער האט זיי „בעארבייט".

אזא פערזענליכע צויבער האט דאס אין זיך דער „פרינץ".

ווען ער איז לעצטענס געווען אין אמעריקע, האט ער אויך גענוג וואשנע לייט בעשווינדעלט פארשטעלענדיג זיך פאר זיי אלס „פרינץ מיכאאיל אלעקסאנדראוויטש ראמאנאוו". אבער דער סוף זיינער איז געווען נישט קיין גוטער. מען האט איהם סוף כל סוף ארעסטירט און ארויסגעשיקט פון לאנד, און איצטער איז ער ארעסטירט אין פראנקרייך. אבער ווער ווייסט? אפשר וועט ער זיך ווידער אויסדרעהען און וועט זיך ווידער בעווייזען אלס „רוסישער פרינץ".

מ. פ—ר.

היינט און פאלג. טעג!

די פקזאטיש-שעהנע SYLWIA

SYDNEY די וואונדער-שעהנע

העלדין פון פילם „גרויסשטעטישע גאסען" ענטציקט און איבערראשט מיט איהר שעהן שפיל אין מייסטערווערק א. נ.

גיהנום פון אפרוי

אין די איבריגע ראלען:

GENE RAYMOND און WYNNE GIBSON

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און אקטואליטעטען פון לאנד.

אנהויב אין געוועהנל. טעג 4.30 נאכם., שבת און זונטאג 12.30 בייטאג.

הנחה-בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען.

דער זאל איז בעהייצט.

די נייעסטע פערפומען

אונז אלערלייי אינ- און אויסלענדישע קאסמעטיק

עמפפעהלט צו קאנקורענץ-פרייזען

די מאדערנסטע פערפומעריע

J. DRUKIER

ZAWADZKA 5, TELEFON 175-92

פאר אנגראסיסטען — ספעציעלער ראבאט

הורט און דעטייל!

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען-לעבען

(23

די רביצין איז צוגעלאפען צו מרים'ען, פון וועמענס מלבושים ס'האט געטראפט וואסער און געוואלט אויספרעגען, וואס ס'איז געשעהן. מרים איז אבער געווען אזוי ווי שטום, די ציין האבען זיך פערהאקט ביי איהר מויל, דאס פנים האט געפלאמט און זי האט גארנישט געענטפערט.

מאקס האט נישט געווארט אויף קיין שום ערקלערונגען, אויספארשונגען, פראגען און טענות, נאר האט שטרענג געזאגט:

— גיט אנ'ארט, וואו מען זאל די קראנקע קענען אוועקלייגען, זי איז קראנק און מען דארף תיכף רופען א דאקטאר. די פראגען וועט איהר לאזען אויף אנ'אנדערש מאל.

נישט ווילענדיג האט די רביצין געעפענט איין טיר נאך דער אנדערער, ביז זי איז געקומען אין דעם קליינעם צימערל, וואס מ'פלעגט געוועהנליך ביי גיטעלען אין שטוב אנרופען מרים'לס צימער. דאס בעט איז געווען אויפגעבעט, געווען צוגעגרייט גאך פון אוונד, אז מרים זאל זיך דארט לייגען. מאקס האט אוועקגעלעגט מרים'ען אויפ'ן בעט. ערשט איצט האט די רביצין דערזעהן, אז אויך דער יונגערמאן האט א שרעקליכען אויסזעהן, ער איז געווען אהן א מאנטעל, אהן א קאפעלוש, די מלבושים אין א מוראדיגען צושטאנד, די האר נאס און צושויבערט. מאקס האט זיך געקליבען אוועקצוגעהן, ער האט געזאגט אויגעגט זיין דראזשקארוש, וואס האט איהם אהערגעברענגט מיט מרים'ען, אז ער זאל אויף איהם ווארטען און אפפיהרען אהיים. די רביצין האט אבער מאקס'ן פערהאלטען ביי דער טיר און שטרענג געזאגט:

— יונגערמאן, איך פערלאנג פון אייך, אז איהר זאלט נאך דא בלייבען עטליכע מינוט, איהר זאלט מיר דערצעהלען גענוי, וואס ס'איז פארגעקומען, אפגעבען אייער נאמען און אדרעס און דאן וועט איהר קענען געהן.

— איך קען אייך יא, רביצין, און איך וועל אייך געבען זאגען, ווער איך בין. איך בין אנקאס א ברודער?

— אנקאס א ברודער, האט די רביצין איבערגעחזר'ט, די אנקא, וועלכע פלעגט שטענדיג קומען צו מרים'ען, איהר שוועסטער-קינד?

— יא, דערזעלבער, און אויפקלערונגען וועל איך אייך געבען אנ'אנדערש מאל.

מאקס האט נישט געווארט ביז די רביצין וועט איהם דערויף עפעס ענטפערן, נאר איז גלייך ארויס, ארויסלויפענדיג שנעל די טרעפען, אז קיינער זאל איהם נישט בעמערקען. די רביצין איז געבליבען שטעהן אין לשון. די צוויי דינסטמיידלעך האבען דערווייל אויסגעטאן מרים'ען די מלבושים און זי אוועקגעלייגט אין בעט. רחל'ע האט געשיקט נאך א היימישען דאקטאר, אליין איז זי דערווייל געגאנגען אהיים, כדי נישט צו ציהען די אויפמערקזאמקייט פון איהר מאן, דעם רב, צוליב איהר אפוועזענהייט.

מרים האט געפיבערט, ס'האט זי געווארפען אין היץ און אין קעלט און זי האט אנגעהויבען צו רעדען פון היץ. די צונג האט זיך ביי איהר געפלאנטערט און די דערשראקענע מיידלען האבען נישט געקענט פערשטעהן קיין ווארט, וואס מרים האט געפלאפלט. באלד איז די רביצין אויך צוריקגעקומען און האט געווארט דערשראקען אויפ'ן דאקטאר.

— — — — — — — —

דידי'ל ראדאמסקער איז נישט געשלאפען א גאנצע נאכט. ער האט זיך געווארפען אויפ'ן געלעגער און אזעלכע זינדיגע רעיונות האבען זיך איהם געשטופט אין מוח, האט ער פערטריבען יענע רייד נעם געדאנק און געטראכט וועגען אזעלכע זאכען, וועגען וועלכע ער האט קיין מאל נישט געחלומ'ט.

— וואס האט מרים פון מיר געוואלט? נאך וואס האט זי מיך גערופען און וואס האט זי מיר געזאגט?

דידי'ל האט זיך ערשט איצט קלאר געמאכט, אז ער האט נישט פערשטאנען גענוי, וואס מרים האט צו איהם אין זאלעד גערעדט, ער האט זיך דערמאנט, זי האט עפעס גערעדט וועגען דעם, אז ער זאל ווערען איהר חתן, אז די רביצין וויל אזוי, אז איהר פערשטארבענע מוטער, האט אזוי געוואלט, אז ער זאל זיך אפזאגען דערפון, אבער גענוי, וואס זי האט געוואלט פון איהם, האט ער זיך נישט געקענט פארשטעלען. סיידו דאך זיין עפעס דערין, וואס זי האט איהם אזוי דרינגענד גערופען און מיט אזא אויפרעגונג מיט איהם גערעדט. בעווגעס האט איהם גערעדט דאס, וואס ער האט איהר נישט געענטפערט, וואס ער איז ענטלאפען און זי געלאזען שטעהן אהן צו געבען אנ'ענטפער.

אין דערזעלבער צייט, האט דידי'ל געחלומ'ט זיינענדיג וואך, אז מרים ווערט זיין כלה, אז די, וועלכע ער האט זיך געהאט אויסגעחלומ'ט אין זיינע געדאנקען, אז די, וועלכע ער האט שטענדיג אין זינען געהאט, ביים לערנען, ביים עסען און אין שלאף, אז זי האט מיט איהם גערעדט פנים אל פנים, אז ס'איז פארהאן א מעגליכקייט, אז מרים זאל ווערען זיין כלה. דידי'ל האט געטראכט וועגען דעם גרויסען נס, וואס קען געשעהן, ער האט דאס צוגעשריבען פערשידענע סמנים פון דער קבלה, מיט וועלכע ער האט זיך די לעצטע צייט פערנומען, נאר כדי זיך אויסצוקעמפען אויף אזא אופן זיין בעגעהרטע און זיין בעשעהרטע. קיין אנדער אופן פון קאמף אויף צו בעהערשען מרים'ען, האט דידי'ל דאך אין זיין לאגע נישט געהאט.

אויך דידי'ל האט אין דער דאזיגער שרעקליכער נאכט געווארט ביז ס'וועט טאג ווערען. און באלד ווי דער הערבסט-מארגען האט אנגעהויבען צו גרויען, איז דידי'ל אויפגעשטאנען און האט געוואלט אוועק אין ישיבה אריין, ער האט אין דעם מאמענט געהאט גרויס חשק צו לערנען, צו לערנען מיט התמדה און ברען, צו פערטומלען און בערוישען זיינע זינדיגע געדאנקען, נישט געדענקען וועגען דעם אלעם, וואס ס'איז געווען, און נישט טראכטען וועגען דעם, וואס קען נאך זיין. דידי'ל איז ארויס אין דרויסען אין דער ריכטונג פון דער ישיבה, אבער אויפ'ן וועג....

(פארטזעצונג קומט)

געהאַנגען אַנ'אַראַבער וואָס איז געווען אומשולדיג

אַ מערקווירדיגע געשיכטע מיט דריי פּעראָוטייל.טע.—צווייטער צו געהן צו דער תּליה דערצעהלט דעם אמת וועגען אַ מאָרד, ווען ערשטער הענגט שוין אויפ'ן שטריק

אין דער הויפּט־שטאָט פון עבר הירדן (טראַנס־יאָרדאַניאַ), אין רבת־עמון (אַמאַן), האָט דאָס געריכט פּעראָוטיילט דריי פערברעכער צום טויט. דאָס זענען געווען 3 בעדואינער (וואַנדערענדע אַראַבער) פון דעם שבט עטיה (אַטיע). מען האָט זיי באַשולדיגט אַז זיי זענען בעגאַנגען אַ מאָרד. דאָס געריכט האָט בעפיהרט אַנ'אויספאָרשונג געגען זיי; עדות האָבען אונטער אַ שבועה דערצעהלט, וואָס זיי ווייסען וועגען דעם מאָרד. בקיצור, עס זענען געווען „עדות־נע־רע" בעווייזען, אַז די דריי בעדואינער זענען גע־אַנגען דעם מאָרד. דאָס געריכט האָט זיי פערמשפּט צום טויט. זיי האָבען אַפּעלירט צו אַ העכערען געריכט, אָבער דער צווייטער געריכט האָט דעם אורטייל בעשטעטיגט, — די פערברעכער דאַרפען הינגעריכטעט ווערען.

מען געהט צו דער הינריכטונג. רבת־עמון האָט איהר אייגענע תּליה פאַר איהרע פערברעכער. עס איז דאָך אַ מדינה, אַ מלוכה מיט מלוכות גלייך. די פּעראָוטיילטע געהען צום טויט; דער הענקער שטעהט גרייט צו דער אַרבייט. די פערברעכער דאַרף ער אַריבערשיקען אויף יענער וועלט, איינעם נאָכ'ן אַנדערען, לויט דער רייהע נאָך.

די אַנדערע צוויי האָבען די מעגליכקייט צו געניסען פון די עטליכע געשענקטע מינוטען צו לעבען אויף דער ווייסער וועלט לענגער, ווי דער ערשטער, עס איז בלויז אַ צופאַל. אַז האָט דער דריטער גע־קאָנט זיין דער ערשטער, אָדער דער צווייטער.

אַזאַ צופאַל האָט טאַקע פּאַסירט מיט דעם יונגען בעדואינער פון שבט עטיה, סאַלים אַל־סעיד. איהם איז בעשערט געווען צו זיין דער ערשטער ביי דער הינריכטונג. דער הענקער האָט איהם אוועקגעשטעלט אויף דער תּליה, פערלייגט דאָס שטריקעל אויפ'ן האַלז. איין מינוט און ער איז געבליבען הענגען אין דער לופטען, אַ צאַפּעל־געטאָן זיך מיט דעם קערפּער, און דער פערברעכער סאַלים אַל־סעיד איז שוין געוואָרען אומשעדליך פאַר דער געזעלשאַפט, — נישטאָ מעהר.

עס קומט די רייהע פון דעם צווייטען, עוויד אַל־דזשאַרידאַה. ער איז אויך פּעראָורטיילט אַלס מערדער. די גאַנצע צייט האָט ער דאָס געלייקענט, ער האָט, אַפּנים, נישט געגלויבט, אַז ער וועט טאַקע בעצאָהלען מיט דעם לעבען פאַר זיין פערברעכען, ער און זיינע מיטבעשולדיגטע. ער האָט אָבער איינגעזעהען, אַז ער וועט זיך שוין פון טויט נישט ראַטעווען. ער געהט צו דער תּליה. אָט איז סאַלים אַל־סעיד שוין טויט, ער איז שוין הינגעריכטעט געוואָרען; און דאָ געשעהט עפּעס מיט עוויד אַל־דזשאַרידאַה, ווען ער בעשליסט זיך אויפצודעקען זיין געהיימניס. ער בעט מען זאָל איהם לאָזען אַרויסזאָגען זיין לעצטען וואונש. דער הענקער איז נאָך פערנומען מיט דעם קערפּער פון'ם הינגעריכטעטען סאַלים. עס זענען קוים אַריבער פינף מינוטען צייט, און סאַלים איז אומשעדליך געוואָרען פאַר דער געזעלשאַפט.

— וואָס איז עוויד אַל־דזשאַרידאַה'ס לעצטער וואונש?

— ער וויל דערצעהלען דעם אמת וועגען דעם

(אַ בריף פון ארץ ישראל)

פערברעכען פאַר וועלכען ער זועט איצטער הינגעריכטעט.

די אַנוועזענדע בעציהען זיך מיט גרויס פער־דאַכט צו דעם „אמת" פון דעם צום טויט פּעראָור־טיילטען פערברעכער, וואָס שטעהט פאַר דער תּליה. אָבער עס איז דאָך זיין לעצטער וואונש, און אויס־הערען מוז מען. עס איז די פליכט, לויט דעם געזעץ, וואָס געמט צו ביי דעם פערברעכער דאָס לעבען. אָבער וואָס קען ער דאָ דערצעהלען אַזעלכעס, וואָס דאָס געריכט ווייס נישט, וואָס די אויספאָרשונג האָט נישט ענטדעקט, וואָס ביידע אַנשטאַלטען פון גערעכטיגקייט האָבען פערזעהען?

און עוויד אַל־דזשאַרידאַה לאָזט הערען זיין לעצטען וואונש.

ער דערצעהלט ווי אַזוי דער מאָרד איז בע־גאַנגען געוואָרען. ער אַליין איז דער איינציגער פערברעכער, ער אליין האָט אויסגעפיהרט די שרעק־ליכע טהאַט, די אַנדערע צוויי זענען גאָר דערביי נישט געווען. דאָס געריכט האָט אַ טעות געהאַט. אין קורצע ווערטער בעווייזט ער דעם ביטערע טעות פונ'ם געריכט. סאַלים אַל־סעיד איז אומשולדיג, און אַכמער אַל־דזשאַוועע איז אויך אומשולדיג. אָבער סאַלים איז שוין טויט.

די צוהערער צווייפלען אין דעם ערשטען מאָ־מענט, אויב דאָס וואָס ער דערצעהלט איז אמת; אָבער זיינע בעווייזען זענען שטאַרק. מען איז גע־צוואונגען איינצוזעהען, אַז אַז ער שוין מיט פינף מינוט צוריק איז דאָס געווען בעגאַנגען אַ טעות־ברעכען. סאַלים איז אומשולדיג הינגעריכטעט געוואָרען. אָבער די טרעגער פון גערעכטיגקייט פער־ליערען זיך נישט. איינגעזעהען אַז עוויד אַל־דזשאַרידאַה האָט דערצעהלט דעם אמת, בעפרייט מען באַלד אַכמער אַל־דזשאַוועען, און עוויד אַל־דזשאַרידאַה געהט גלייך צו דער תּליה. ער האָט אַנגערופען עדות איין מענשען. גוט איז דאָס, נאָר סאַלים אַל־סעיד איז נישט לעבעדיג געוואָרען. דאָס געריסט האָט ביי איהם צוגענומען דאָס לעבען.

ווען עוויד אַל־דזשאַרידאַה וואָלט בלויז מיט פינף מינוט פריהער דערצעהלט זיין געשיכטע, וואָלט סאַלים געבליבען לעבען.

דער פאַקט, וועלכער איז דאָ דערצעהלט גע־וואָרען, איז פאַרט אַנ'איבערצייגענדער אַרגומענט, און אַפילו די שטאַרקע אַנהענגער פון טויט־שטראָף מוזען זיך פערטראַכטען.

די אויבענדערמאָהנטע געשיכטע איז אַ גוטער מאַטעריאַל פאַר די, וואָס בעקעמפען טויט־שטראָף, אַלס מיטעל צו מאַכען אומשעדליך פערברעכער. אפשר דאַרף מען גאָר זוכען אַנדערע מיטלען?

י. שפּיגעלמאַן.

„זשאַן ד'אַרק" פון לאָס-אַנזשעלעס

האָט פערוואַנדעלט איהר טעמפּעל—אין אַנ'אָפּערעטען-שפּיל

פון ל. מלאך.

1.

עימי מעקפּירסאָן איז דער נאָמען פון דער „הייליגער יונגפרוי" אינ'ם „אַנזשעלוס טעמפּעל" אין לאָס אַנדזשעלעס. די פּאָפּולאַריטעט פון „עימי" טראָגט זיך ווייט אַריבער די גרענעצען פון קאַלי־פאָרניע, זי דערגרייכט מיט איהר נאָמען גאַנץ אַמע־ריקע און אויך אין דער גרויסער וועלט.

„עימי" איז אַ געשיקטע און כיטרע גלחטע, וואָס קען פאַנגען אין איהרע הייליגע נעצען צעהנדליגער טויזענטער מענשען. זי בענוצט זיך מיט מאָדערנע מיטלען צו בעקומען נפשות: זי האָט אָפּגעשאַפט די מרה־שחורה'דיגע גאָטעסדינסטען ביי חלבנע ליכט, ווייגענדיגע שאָטענס, וויינענדיגע און נע־שטיקטע קירכען קלאַנגען. זי האָט פערוואַנדעלט די קריסטליכע רעליגיעזע צערעמאָניעס שיער נישט אין... אַנ'אָפּערעטקע, מיט לייכטע סובערעשע לידעלעך וועגען יעזוס און משיח. האָט זי פערשטאַנען צו פאַנגען דעם עולם.

זי האָט פון איהר טעמפּעל וואָס איז נישט מעהר ווי אַ רעפאָרמירטע קירכע, אַרויסגעוואָרפען דאָס שרעקעוודיגע, דאָס געהיימע און דאָס יענעוועלטיגע. זי האָט אַריינגעפיהרט אין די תּפילות און צערעמאָ־ניעס עפּעס אַזוינס, וואָס זאָל אי לאָקען, אי גע־פעלען, אנשטאָט די גליוזער־דיגע הייליגע אייל־בילדער פון די „מאַנטאָס" מיט די פערגליווטע אויגען, צוגויפגעבונדענע הענט, קניענדיגע און מיט קרוינען פליהענדיגע מלאכימלעך, האָט זי די גלחטע, גאָר אוועקגעשטעלט אין איהר טעמפּעל עטליכע שיינע יונגען, בלאָנדע מיידלעך, שלאַנקע און מיט פולע ברוסטע די מיידלעך, האַלבע פריסטערינס, האָבען אַפילו געפאַרבטע ליפּען און געפאָרעטע נעז, גייען געשווירען די האָר „אַ לאַ גאַרסאָן", אַ־דער מיט געקרייזטע לאָקען, וואָס פאַלען אַרום די אַקסלען און אויף די פלייצעס... דערצו זענען נאָך אויף די ווייסע בלוזעס און געפאַלדעוועטע האַלבע קליידלעך אָנגעהאַנגען שוואַרצע פעלערקעס, עס זעהט אויס ווי בעטעמטע שפּיטאַל־שוועסטערלעך און ס'איז גאַנץ אָנגענעהם צו זיצען אין טעמפּעל און קוקען אויף אָט די בעהנטע מיידלעך, וואָס שטעהען אויסגעשטעלט מיט די פנימער צום „פּובליקום" און גיבען אַפילו פון צייט צו צייט אַ שמייכעל, אַן'אַנ־דייט אויף אַ פלירט...

„עימי" — די גלחטע און גרינדערין פונ'ם טעמפּעל — איז אַ רעטעניש, כאָטש נישט קיין גע־היימניש. דאָס רעטעניש איז וואָס אַ פרוי, שוין נישט אין דער ערשטער יוגענד און אַ מאַמע פון צוויי דערוואַקסענע קינדער, אַ בעמאַנטע שוין אפשר צום דריטען מאָל, — קאָן אָנהאַלטען איהר וואונדערבאַרע שעהנקייט און איהר צויבער. בלויז מיט איהר פנים, מיט די אייוועלע שטריכען פון איהר אָנבליק, פערכישופט זי און ציהט צו נישט נאָר מענער, נאָר אויך פרויען. צו „עימי" אין טעמפּעל קומט מען נישט נאָר „אָפּוהען" די נשמה, זיך מתוודה זיין וועגען די זינד, כדי עס זאָל בלייבען פלאַץ פאַר נייע עבירות: אין ז„אַנדזשעלוס" קומט מען נישט נאָר זוכען מחילה נאָר אויך... זעהן אין וואָס פאַר אַ קלייד די פּריסטערין ווענדט דערשיינען פאַר'ן עולם... איהרע קליידער זענען דאָס לעצטע געשריי פון דער מאָדע, איהר הלבשה איז דאָס נייעסטע וואָרט פון די סאַלאָנען, פונקט ווי איהר גאַנצער כוח צו ווירקען אויף די מאַסען, אַזוי איז אויך אַ געהיימניש דער סטיל פון איהר מלבושים. מען ווייסט נישט, ווער עס איז דער צייכנער פון איהרע רייכע, לוקסוסדיגע קליידער, און ווער עס גיט זיי אויף, עס קומען אין טעמפּעל אַריין פילם־שטער־רענס, כדי אָפּצוכאַפּען עפּעס פון איהר קליידונג און אידעע פאַר זיך, פאַר דער ביהנע.

עס איז קלאָר: „עימי" מעקפּירסאָן האָט חשק צו זיין אַ נייע „זשאַן ד'אַרק"—אָבער דערצו פעהלט איהר די תמימות פון דער היסטאָרישער פרוי און אַפּזאָגען זיך פון עולם־הזה גלוסט זיך אויך נישט די שיינע גלחטע זאָגט זיך נישט אָפּ פון פערזוכען אַלע תענוגי עולם הזה, אַפילו ווען עס ענדיגט זיך מיט די גרויסע סקאַנדאַלען, פעקעהרט די עטליכע סקאַנדאַלען איהרע, בלויז אין די לעצטע עטליכע יאָהר, האָבען איהר נאָך פאָפּולער געמאַכט, און דאָס שטרייכט אונטער איהר אַמעריקאַנישקייט. דאָס געגען נאָך רעקלאַמע, איהרע בעמיהונגען — אַז איהר נאָמען זאָל נישט אַראָפּגיין פון די צייטונגס־שפּאַלטען, מעג עס זיין אַפילו אין פערבינדונג מיט נישט קיין שיינע זאַכען — דאָס איז אַמעריקאַניש.

עימי האָט חיבטער זיך אַ שטורמענדיגע יוגענד, ווי עס קאָן דערצעהלען אַזאַ שיין מיידעל מיט אַזאַ פערחלומט פנים... ווען עימי האָט געזעהען, אַז איהר יוגענד, מיט איהרע דערפאָלגען הייבט אָן אויסריינען פון איהר גוף, אַז נאָך אַ יאָהר, נאָך אַ יאָהר, ווען איהר גאַנצער דערפאָלג ליגען הינטער איהר ווי אַ בראַנד אַש, האָט זי זיך מיטאַמאָל פערוואַנדעלט אין אַ... הייליגע, ממש אַ נייע מאַדליענא אין דער שטאָט, וואָס הייסט „מלאכים"... אָנהענ־גערס האָט זי געהאַט און גלויבענע פעהלען אויך נישט; אויסגעלאָשענע, פערצווייפעלטע, וואָס זוכען אַפילו אין אַ שטרוי אָנצוהאַלטען זייער אייגען לע־בען, פעהלען אוודאי נישט, בפרט נאָך אין אַזאַ שטאָט ווי לאָס אַנדזשעלעס... דערצו רעדט זי שיין, און אַז זי רעדט, הילט זיך איהר פנים נאָך מעהר איין אין די דינע זיידענע נעפּעלען, עפּעס פערהילט זי זיך ווי מיט אַ שלייער פון סודות, און די אויגען לייכטען אַרויס מיט אַנ'אומבאַקאַנטען ליכט... ווען זי רעדט, שמייכעלט זי צו אַביסעל קאָקעטיש און דורך די רויטע געפאַרבטע ליפּען לייכטען אַרויס ווייסע ציינער ווי אַ שורה ליכט. ווען זי שטייט אַזוי אין גראַציעזע פּאָזעס, פאַלט אויף איהרע האָר אַ גאָלדען ליכט פון אַ... רעפלעקטאָר ווי אין טעאַטער... אָנגעטאָן גייט זי אין אַ ווייסען אַטלאַס־קלייד, מיט טיפערען ווייסען פוטער געזוימט, מיט בלישטשענדיגע שיפען, נישט ענגער ווי די פּרימאַ־דאָנאַ אין „טשאַרדאַש־פירשטין".

און איהר „דרשה" איז נישט קיין אָנגעברוגזטע נאָר, פערקעהרט, אַנ'אויפגעהייטערטע אַפילו דורכגעדרינגען מיט הומאָר... די מתפּללים זיצען אין די שטולען און שמייכלען לייכט, הערען אויס מיט נייגיר, שלינגען איהרע ווערטער צוזאַמען מיט איהר געשטאַלט, מיט איהר שמייכעל, מיט איהר אָנגענעהם גלעטענדיגע שטים. און שוין דערמיט אַליין פיהלען זיי זיך דערהויבען און אויסגעלייטערט.

און דאָ דערגרייכט עימי איהר הויפּט ציל: זי געווינט הערצער, זי פּרעדיגט נישט קיין נייע רעליגיע און קיין איבערגעאַנדערשט קריסטענטום, נאָר זי פיהרט איהרע „קדשי־קדשים" אויף אַנדערע שטריקלעך און קלינגט אויף אַנדערע גלעקלעך. זי פיהרט די קירך נישט ווייט אַוועק פון טעאַטער, זי גיט פערוויילונג מיט געזעץ, פאַרשטעלונגען מיט אַבערגלויבען, צעלייגט דעם פּאַנטאָמים אויף מאָדער־נע, טעלעגראַפּ, דערלאַנגט דאָס „הייליגע ברויט" נישט אויף מיטעלאַלטערליכע טאַצען, נאָר ווי מען סערווירט אַ קלוב־לאַנטש...

„עימי" הערשט איצט איבער צעהנדליגער טוי־זענטער אָנהענגער, וואָס גייען נאָך איהרע טריט, וואָס גלויבען אין איהרע רייד און זענען זיכער, אַז זי איז דער משיח אין זייער זאַכען...

(סוף מאָרגען)

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג־אָרטאָפּעד

פּאַלודניאַוואַ 9, טעל. 17-183

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

איינענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: חקלאַדסעם אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. אז ו.

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג

דער גרויסער העלד...

(שטיפערייי)

פון ב. קאָוונער

געזאָגט האָט ער:

אויב איך וועל אַמאָל פיהרען אַ יודישע טאָכ־טער צו דער חופּה און איהר מקדש זיין כדת משה וישראל, וועל איך זיין דער מאַן, וועל איך טראָגען די הויזען, נישט מיין ווייב. איהר'ט זעהען.

אַ מאַן דאַרף זיין אַ מאַן! דער הערשער, דער דיקטאַטאָר פון הויז; דער פיהרער, דער טאָן־געבער, דער ברויט־געבער און, ווען נויטיג, אויך אַ קלעפּ־געבער.

יאָ, נישט איין פרוי פּעדינט, אַז דער מאַן זאָל איהר אַמאָל אין אַ יובל אויסדרעשען די ביינער.

עס איז פאַר איהר אַ טובה און פאַר איהם אַ טובה.

לאַכט נישט, מיינע טייערע, לאַכט נישט.

אָט האָב איך אַליין געלייענט אַ בוך פון עמיל האַלאַ, וואו ער בעשרייבט, ווי אַ מאַן האָט געהאַל־טען אין איין שלאָגען די ווייב זיינע, און זי האָט איהם ממש פערגעטערט דערפאַר; זי האָט איהם געליבט מיט אַלע פייבערען פון איהר בלוט; מיט אַלע פלאַמען פון איהר האַרץ. זי האָט זיך בערימט פאַר אַלע איהרע חברטעס, אַז איהר מאַן איז אַ העלד, אַ שטאַרקער, אַז אַזאַ מאַן קען בעזיצען זיין פרוי, ווען ס'איז נויטיג.

און וועלכע פרוי וויל עס נישט האָבען אַ גע־וועלטען מאַן?

נאָר איך וועל זיין אַזאַ מאַן, ווי עס איז גע־

ווען דער העלד פון עמיל האַלאַ'ס בוך — איהר'ט זעהען!

ביי מיר וועט די פרוי נישט האָבען קיין שום דעה; איהר וואָרט וועט גאָרנישט ווערט זיין; זי וועט מעגען רעדען און רעדען און רעדען, אָבער זי וועט בלייבען ביים רעדען...

גילטען וועט בלויז מיין וואָרט, מיין בעפעהל; איך וועל זיין אַלץ און זי וועט זיין גאָר־נישט, אַ נול; נאָך ווינציגער ווי אַ נול.

מיט מיר וועט זיך אַ פרוי נישט שפּאַסען. איך וועל ביי איהר נישט זיין קיין שיק־יונגעל, קיין שלאַטאַן־שמש. איך וועל פאַר איהר נישט געהן אין גראָסערי איינקויפען, אָדער אַרויסבריינגען אייז, אָדער קוילען, אָדער העלפען וואַשען דאָס געשיר און די פּאָדלאָגעס, ווי אַנדערע מענער טוען עס. אַזעלכע מענער זענען יודען, נישט קיין מענער; דאָס זענען ווייבער מיט מענערישע בעמען; דאָס זענען חיים'ס, ברוכ'ס און בערל'ס אין הויזען, וואָס טראָגען בערד און האָבען וואָנסעס...

אָבער די אמת'ע מענער זייערע, זענען זייערע ווייבער.

אָבער איך וועל קיין ווייב נישט זיין; איך וועל זיין דער מאַן און זי ס'ווייב!

אַז מ'עט דערלעבען, וועט איהר זעהען; עס האַלט שוין נישט ווייט... איך האָב שוין אַ מיידעל... אַ שוואַרק־חנ'עווריגע; זי זעהט אויס ווי אַ ציי־גיינערקע, טראָגט קאָליריטע שאַלען מיט רויטע און גריגע קווייטען און שוואַרצע פראַנזען, לאַנגע ביז דר'ערד. אויך טראָגט זי אַלע טאָג אַנדערע סאָרטען אוירינגלעך: אַמאָל רויטע, אַמאָל שוואַרצע, אַמאָל בלאָהע.

עס ווענדט זיך וואָס פאַר אַ קלייד און וואָס פאַר אַ שאַל זי טראָגט.

און אויגען האָט זי — אַזוי שטיקער פייער; און האָר האָט זי שוואַרצע, מיט אַ גלאַנץ; און די ציינער זענען ווייס ווי שניי און געזונט.

און נאָר זי זינגט „נאַטאַשאַ" און „אָטשי טשאָרניא" און נאָך אַזעלכע לידער, וואָס ברענען מיט ליבע, מיט לייזענשאַפט.

מענער ווערען פאַר איהר די כפּרה. זיי געהען אויס נאָך איהר'ס אַ בליק, אַ שמייכעל, אַ וואָרט. אַלע זענען מיר מקנא.

אָט מיט דער אָ מיידעל גיי איך באַלד חתונה האָבען; נאָך דעם חודש וועט זיין די חתונה. איך וואָלט זעהר געוואָלט איך האָבען ביי מיר אין הויז נאָך דער חתונה. איך וויל, איהר זאָלט זעהען ווי איך קאָן הערשען איבער דער פרוי. איהר'ט זיך וואונדערען.

עס זענען אַריבער אומגעפעהר אַנדערהאַלבע יאָהר.

פאַלט מיר איין אַ גרויסען זונטאָג, אַז מען דאַרף געהן זעהען דעם בערימטען העלד, וואָס האָט חתונה געהאַט מיט דער ציגיינערקע.

קוים מיט צרות, מיט אַנגסטען אויסגעפונען דעם אַדרעס.

איך קום אַריין אין הויז, איז מיר פינסטער געוואָרען אין די אויגען. מיין העלד קוקט אויס געל ווי וואַקס, די באַקען איינגעפאַלען, די אויגען איינגעגראָבען, די קני איינגעבויגען, איין אַקסעל העכער פאַר'ן צווייטען, נישט אָנגעראָוירט, אָנגע־לאָזען, פערשמאַלצען, און ער טראָגט אויף זיך אַ פאַרטוך און די אַרבעל פון העמד זענען ביי איהם פערקאַרשערט ביז אַרויף — — —

זי, דאָס ווייבעל זיינס, די ציגיינערין פון „נאַ־טאַשאַ" און „אָטשי טשאַרניאַ", שטעהט אין אַ ווינקעל פון שטוב, אויסגעפוצט און זי יאָגט דעם העלד אונזערען:

— מאַנעלע מיינער, תכשיט'ל מיינער, ביזט שוין דאָ? ביזט שוין אַרויפגעקומען פון קעלער?

— וואָס דען, איך בין נישטאָ? אוודאי בין איך דאָ, מיין גאָלד. אָט בין איך!..

— ביזט שוין פאַרטיג מיט'ן געשיר?

— יאָ, מיין אוצר!

און דעם גאַז האָסטו פערדרעהט?

— פערדרעהט מיין לעבען!

— און קוילען האָסטו אַרויפגעבראַכט?

— אַרויפגעבראַכט, מיין נשמה!

— און האָלץ האָסטו אָנגעהאַקט?

— אָנגעהאַקט, מיין לעבען!

— און די וועש האָסטו אויסגעוואַשען?

— אויסגעוואַשען, מיין האַרץ!

— און די וועש האָסטו אַרויסגעהאָנגען?

— אַרויסגעהאָנגען, מיין קעצעלע!

— און דעם קינד האָסטו אָנגעוויגען?

— עע... עע... איך... איך...

— אוי, אוי, אוי! אַנדערע פרויען האָבען לייטישע מענער, און איך האָב אַ שלאַק, אַ שלים־מזל, אַ לא יצלח. צו קיין זאַך טויג ער נישט!

דער גרויסער העלד אין פאַרטוך האָט אַ קוק געטאָן אויף מיר און — זיך צוזוינט ווי אַ קינד...

און איך האָב זיך צולאַכט..

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

פון האנדעלס-געריכט

פערקויפט דורך אַ ליציטאַציע דאָס פערמעגען פון „יוליש היינצעל"—נאָדזור פון דער פירמע „א. י. מאַרקאָוויטש".—פירמע „סעטאָם" אונטער אופּאַדלאָשטש

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האנדעלס-געריכט, האָט די פירמע „א. י. מאַרקאָוויטש", קאָנפעקציע-געשעפט (נאָוואָמיעסקא 8) אָפּגעגעבן אַ ביטע וועגן אַ „נאַדזור".

די אַקטיוון דערגרייכן 196,090 זל. די פּאַסיוון 146,952 זל.

די ביטע וועט בקרוב בעטראַכט ווערן.

* * *

אויף דער זעלבער זיצונג האָט דאָס געריכט פּערזענליכט אַנ'אופּאַדלאָשטש דער פירמע „סעטאָם".

ווי בעוואוסט, איז די פירמע שוין איינמאָל געשטאַנען אונטער אַנ'אופּאַדלאָשטש, וועלכער איז שפּעטער צוליב דעם אויסגלייך אויפגעהויבן געוואָרן.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופּאַדלאָשטש פון דער פירמע וואָלף בערגער (פּאָמאָרסקאַ 25), האָט דאָס געריכט בעשטימט אַ 2 וואָכיגער צוגאָב-טער-מין, אויף אָנצומעלדען די חובות.

נעכטען איז אין קרייז-געריכט פערקויפט גע-וואָרן דורך א ליציטאַציע דאָס פערמעגען פון דער „אַקצ. געז. יוליוש היינצעל" אויף פּיעטרק. 102.

די בנינים אויף פּיעטרקאָווער 102 פאַר 200 טויזענד זל. האָט אָבגעקויפט דער אינדוסטריעלער קאַלערט. די בנינים אויף פּיעטרקאָווער 106 – די פירמע „קאַזשימיעזש מאַניץ" פאַר 232.500 זל.

* * *

דער פירמע „אָטאָ ראַדקע" האָט דאָס גע-ריכט צוריקגעצויגען דעם טערמין פון פערעפענט-ליכען דעם אופּאַדלאָשטש דעם 5-טען מאַי 1932.

דאָס אַפּעלאַציע-געריכט, צו וועלכען די פירמע האָט אַפּעלירט האָט די אָנקלאַגע אָבגע-וואָרפען.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופּאַדלאָשטש פון דער פירמע „ברוך לעווקאָוויטש" איז אַלס ריכטער-קאָ-מיסאַר נאָמינירט געוואָרן דער האנדעלס-ריכטער טעמפּעלהאָף.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופּאַדלאָשטש פון משה גאָטעסדינער (11 ליסטאָפּאַד 30), איז אַלס סינדיק נאָמינירט געוואָרן דעם אַדוו. לעוויט.

לויט'ן בעריכט פון קוראַטאָר, זאָל דער בענקראָט זיין א בייוויליגער.

* * *

דער ריכטער-קאָמיסאַר פון דער געפאַלענער פירמע אַפּרעטור און פאַרבעריי „לעשנאָ", האָט זיך געווענדעט צום געריכט מיט א ביטע, צו דערלוי-בען אויסצוצאָהלען די ארבייטער פאַר דער פינאַנץ-קאַמער.

דאָס געריכט האָט ערלויבט אויסצוצאָהלען די אַרבייטער די פּענסיעס א חוץ די אוּרלויבען.

א גרויסע שרפה אין לאָדז

אָפּגעברענט ה' אַלשערס קראַפט-מיהל

(–) פרייטאָג 10 אַ זייגער אין אָוונט זענען די פייערלעשער אַלאַרמירט געוואָרן וועגען אַ שרפה, וואָס איז אויסגעבראָכען אין דער קראַפט-מיהל פון ה' אַלשער, שוו. יאַקובאַ 16.

איינינע אָפּטיילונגען פייערלעשער זענען באַלד אויפ'ן אָרט פון דער שרפה און צוגע-טרעטען צו דער ענערגישער רעטונגס-אַרבייט.

דאָס פייער האָט אויסגעבראָכען ווען די מיל איז געווען אין בעטריב. עס איז גראָד ערשט גע-האָט געקומען צו דער אַרבייט די צווייטע גרופּע אַרבייטער פון דער צווייטער שיכט. פּלוצלונג האָ-בען זיך אויפ'ן צווייטען שטאָק בעוויזען דראָהענדע פונקען פון מאָטאָר און כהרף עין האָט מען דער-זעהן פלאַמען, וועלכע האָבען זיך בליץ-שנעל פער-שפּרייט און אַרומגעכאַפּט דעם גאַנצען 2-טען שטאָק.

צווישען די אַרבייטער איז אויסגעבראָכען אַ מהומה און זיי האָבען אין גרויסען טומעל זיך גע-וואָרפען גיסען וואַסער אויף די צעבושעוועטע פלאַמען.

די פייערלעשער, מיט'ן קאָמענדאַנט גראָהמאַן בראַש, זענען צוגעטרעטען צו לאָקאַליזירען דאָס פייער, וואָס האָט זיך זיי אויך איינגעגעבען, נאָר אָפּצוראַטעווען די מיהל האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אוממעגליך. די דריי-שטאָקיגע מיהל איז אין גאַנצען אָפּגעברענט געוואָרן.

10 וואַגאָנעס טרוקענע קערנער, וואָס זענען געלעגען אין שכינות'דיגען לאַגער, זענען מונדעס-וועגען אָפּגעראַטעוועט געוואָרן.

דאָס פייער האָט אָנגעהאַלטען ביז פאַרטאָגס.

דער היזק ווערט געשאַצט אויף א האַלבען מיליאָן זל. דער בנין געהערט צו ה' אַלשער און די מיהל-צו די שותפים מ. אַלשער און פראַשקער.

גענאַסען פון „עץ הדעת"...

נאָר אַ ביסעל ערגער נאָד פון אדם הראשון

(2) בשעתו, ד. ה. אין דעם פאַל, מיט אַ פאַר יאָהר צוריק האָט אַ ספּעציעלער קאָמיטעט געגרינדעט אַ תלמוד-תורה א. נ. „עץ חדעת", כדי צו דערציהען אָרימע יתומים.

דער קאָמיטעט האָט אויסגעשטעלט פערשי-דענע מענשען לעגיטימאַציעס אויף דעם רעכט צו זאַמלען נדבות פאַר דער תלמוד תורה, און צוגע-טרעטען צו איהר טעטיגקייט.

די טעטיגקייט איז אָבער אַ שמעקטאַבעק גישט געווען ווערט, ווארום מ'האָט די תלמוד-תורה, מחמת מאַנגעל אין תלמידים געמוזט צומאַ-כען.

איינינע בעפולמעכטיגטע „זאַמלער פון נדבות" האָבען זיך אָבער נישט געוואָלט אונטער-געבען, און ס'איז געוואָרען גאָר נישט קיין שלעכט געשעפטעל דאָס מין זאַמלען...

עס איז געוואָרען אַ פעסטע אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט אויסגענוצט אויף אַ גאַנץ ברייטען אופן די מענשליכע וואַהלטאַטיגקייט און דאָס רחמנות פאַר יתומים.

בראש פון דער אָרגאַניזאַציע איז געשטאַנען אַ געוויסער יאַנקעל בענדער (שרודמיעסקאַ 82), וועלכער האָט בשותפות מיט איינער נעכע קעניג ערומשפּאַצירט איבער פאַבריקען און געשעפטען זאַמלענדיג געלד און שוה כסף פאַר דער נישט-עקזיסטירענדער תלמוד-תורה „עץ הדעת" פון קי-לינסקעגאָ 60...

זיי אַליין זענען קנאַפּ געווען האָבען זיי נאָך „אָנגעשטעלט" אַ גאַנצע רייה פערזאָנען, וואָס האָבען „בעאַרבייט די שטאָט" אין זייער שליחות, ווי לאה רוטקאָווסקאַ (28 פּולק קאַניאָווער שיסער, נומער 11), יאָסעל זאַלצבערג (ציגעל גאַס 18), אכתר בענדער – יאַנקעלס אַ שוועסטער – (פון ציגעל-גאַס 98), אליהו לענשטנער (ציגעל גאַס 1) און נאָך און נאָך...

די חשבונות זענען געווען גאָר פּשוט'ע: יאַנקעל בענדער פלעגט פאַר זיך געהמען פון דעם געזאַמעלטען (אפילו מיט ספּעציעלע פושקעס אויפ'ן בית עולם) 40 פּראָצענט, און די אינקאַסענטען האָבען בעקומען דעם רעשט...

מ'קאָן דאָך נישט, חלילה, פאָרוואַרפען: מענשליך! און דעמאָקראַטיש!...

פּאָליציי פאָרשט איצט דעם ענין...

לאָדז עסט, אהין עין-הרע

(2) פונ'ם ערשטען ביז'ן 15 נאָוועמבער ה. י. זענען געשאָכטען געוואָרן אין די שטאָטישע שעכט-הייזער 26,624 בהמות, וואָס די וואָג פון זיי איז געווען 422,174 קילאָ; 3,069 קעלבער – 84,548 קילאָ די וואָג; 6,828 חזירים – 573,666 קילאָ די וואָג, און 441 שעפּסען — 11621 קילאָ די וואָג.

אין אַלגעמיין האָט לאָדז, חוץ געפליגעל – אויפגעגעסען אין משך פון 15 טעג 1,092,009 קילאָ פלייש.

– סמאַטשנעגאָ!

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
„Capitol"
אַ ווירקזאַם מיטעל!
די בעסטע מעדיצין
צום קריזיס!
2 שעה געלעכטער
מיט טרערען!
דער קעניג פון הומאָר –
Harrold Lloyd
אין גרויסען מייסטערווערק א. נ.
קינאָ-מאַניאַק
נעכסטער פּראָגראַם!

ספּעציעלער קורס פאַר לעהרער

אין שייכות פון נייעם מעטאָד אין די לימודים

(2) אין שייכות מיט'ן איינפיהרען נייע מעטאָדען אין די לימודים אין די פאָלקס-שולען און מיטעל-שולען – האָט זיך געעפענט אַ ספּעציע-לער קורס פאַר לעהרער ביים לעהרער-פערבאַנד (אַנדזשעיאַ 4).

דער קורס וואָס האָט זיך אָנגעהויבען נעכטען וועט דויערן 3 וואָכען.

לאַמפּען
אין אַ גרויסען אויסוואַהל
מאָדערנסטע סטיל - אַרטען
צו רעדוצירטע פּרייזען
עמפּפעהלט די בעקאַנטע
לאַמפּען-פאַבריק
SZ. P. SZMALEWICZ
Południowa 8, telefon 164-39
פיהרט אויס בעשטעלונגען לויט אָנגעגעבענע צייכנונגען.

זונטאָג
כא
20
מרחשון תרצ"ג

נאָוועמבער

זון-אויפגאַנג	6.49
זון-אונטערגאַנג	3.50

רעגיסטראַציע פון יאָהר-גאַנג 1909

(מ) מאָנטאָג דעם 21. און דינסטאָג דעם 22. ד. ח. דאַרפען זיך מעלדען צו דער רעגיסטראַציע אין לאָקאַל אויף זאַוואַדזקאַ 11 פון 8 ביז 3 אַ זייגער, מענער פון אַלע קאָמיסאַריאַטען, פונ'ם יאָהרגאַנג 1909 און עלטערע, וועלכע האָבען זיך לעת עתה צו פאָבאָר-רעגיסטראַציעס נישט געשטעלט און נישט איינגעשריבען געוואָרען אין די פאָבאָר-ליסטען.

די אַלע דאַרפען מיטברענגען די נויטיגע פערזענליכע דאָקומענטען.

אונטערשטיצונגען פאַר אַרבייטסלאָזע

וועלען ווערען אויסגעצאָהלט:

מיטוואָך, דעם 23. ד. ח. די אותיות:
A B C D E F G H I J K L Ł
דאָנערשטאָג, דעם 24. ד. ח. די אותיות:
M N O P R S T U W Z Ż

פון ניי-יאָהר אָן

הנחה-בילעטען פאַר אַרבייטער אויף די צופאַהר-טראַמוואַיען

(2) אַ דאַנק דער אינטערווענץ פון „פּראַצאַ"-ראַט וועלען פאַר די אַרבייטער, וואָס וואוינען אין זגערזש, אָזאָרקאָוו, פּאַביאַניץ, אַלעקסאַנדער, קאָנ. סטאַנטין א. א. וו. און אַרבייטען אין די לאָדזער פאַבריקען, פון ניי-יאָהר אָן איינגעפיהרט ווערען הנחה-בילעטען אויף די צופאַהר-טראַמוואַיען.

געשטאָרבען בעת'ן דאַווענען

(2) דער 68-יאָהריגער יצחק קוסאַק (פון פּייפּער-גאַס 6) האָט נעכטען, בעת'ן דאַווענען אין שטיבעל אויף לימאַנאָווסקיעגאָ 13, בעקומען אַ האַרץ-שלאַג און איז געשטאָרבען.

אַ גרויסע גנבה

(א) שהערנעכטען ביינאַכט האָבען גנבים אַדורכגעפיהרט אַנ'איינבראָכס-גנבה אין דער פירמע פון דוד טאַרונטשיק (אויף נאָוואָמיעסקא 18).

מ'האָט אַרויסגעטראָגען סחורות פאַר אַנ'-ערך 10 טויזענד זלאָטעס.

טעאַטער
„סקאַלאַ"
שרודמיעסקאַ 15
גאַנץ לאָדז רעדט נאָר פון
„די יודישע באַנדע"
מיט יצחק נאַזשיק'ס
2-טען ריזען-פּראָגראַם
די וועלט שאָקעלט זיך!...
וואָס ווערט געגעבען היינט, 9 אָוונט
מיט די פריילעכע און צאַפּלדיגע
בעטייליגטן:
חנה גראָסבערג, ראָזאַ גאָזעל,
לאָלאַ פאָלמאַן, זישע קאַץ,
דוד לעדערמאַן, מ. אָפּענהיים,
ב. שוואַרצשטיין און רעזשיסער
יצחק נאַזשיק.
בעזאָרגט אייך מיט בילעטען אויף מאָרגן
צו דער 2-טער פּאָפּולערער פאָרשטעלונג
פון 60 גר. ביז 2 זל. ערשטע רייהע
טאַנצט,
יודעלעך טאַנצט!
(צום 33-טען מאָל)

B-cia Z. i A. Rappeport
Piotrkowska 15
Od jutra
WIELKA TANIA WYPRZEDAZ

פערהער פון עלטערן פשאַראָוניק קאַפּעטש

אין דעם גרויסען פּאָליטישען פּראָצעס פון די לינקע פּ.פּ.ס.

10. און 11־טער טאָג פון דעם פּראָצעס

פרייטאָג'דיגע זיצונג

די פרייטאָגדיגע געריכטס־פערהאַנדלונג האָט זיך פערנומען מיט'ן ווייטערדיגען עדות־פערהער.

דער עדות אַספּיראַנט ברילִיאַק האָט געגעבען זיינע ווייטערדיגע ערקלערונגען.

די צדדים האָבען דעם עדות געגעבען אַ רייה פראַגען.

פערטיידיגער ברינסקי: וואָס בעדייט לויט'ן מאַרקסיזם רעוואָלוציע?

עדות: אַ בעוואָפענטער אויפשטאַנד.

פערט. וואַכטעל: ווייסט דער עדות, אַז אין דעם בעריהמטען צוקער־פּראָצעס האָט טשומאַ צוריקגעצויגען זיינע ערקלערונגען און צוקער איז בעפרייט געוואָרען?

עדות: איך ווייס, אַז צוקער איז פער'משפּט געוואָרען אויף 6 יאָהר תפיסה, נאָר די אַפּעלאַציע האָט איהם בעפרייט.

אַדוו. וואַכטעל: ווייסט דער עדות, ווי עס איז געווען מיט ראַשאַקען?

עדות: ראַשאַק איז אין יאָהר 1927 אויסגעטשעהלט געוואָרען אַלס דעזערטאַנט.

אַדוו. וואַכטעל: ראַשאַק איז דאָך אין יאָהר 1927 געזעסען אין תפיסה, ווי אַזוי האָט ער געקאָנט בעקומען 10.000 דאָלאַר צו שטיצען די שטרייק־אַקציע?

עדות: אפשר איז דאָס געווען אין יאָהר 1928. מעגליך, אַז איך האָב אַ טעות בנוגע דעם דאַטום.

אַדוו. וואַכטעל: ווען האָט נאַוואַטשיק געגנבעט געלד, ווען און וואָס דער עדות האָט גענומען פערהערען?

עדות: אין ערשטען העלפט פון יאָהר 1931.

בעש. גאַסקאָווסקי: וואָס איז אַזוינס אידעאָלאָגיע?

פּאָרז.: דאָס איז אַ טעאָרעטישע פראַגע און דאָס געריכט האָט נישט קיין שום ספק וועגען אינטעלעקטועלען צושטאַנד פון עדות.

בעש. גאַסקאָווסקי: וואָס איז דער אונטערשייד צווישען אידעאָלאָגיע און פּראָגראַם?

פּאָרז.: אויף די דאָזיגע פראַגע וואַרף איך אָפּ, צוליב די זעלבע טעמים.

בעש. גאַסקאָווסקי: וואָס זענען די פּרינציפּיעלע לאָזונגען פון די קאָמוניסטען און לינקע פּ.פּ.ס.?

עדות: די לאָזונג פון קאָמוניסטען איז, דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט, און פון לינקע פּ.פּ.ס. — אַן אַרבייטער־ און פּויערים־רעגירונג.

דער עדות ערקלערט ווייטער, אַז די ביידע לאָזונגען זענען אידענטיש.

בעש. גאַסקאָווסקי: רופען די לינקע פּ.פּ.ס. אַרויס די לאָזונג פון אַ בעוואָפענטען אויפשטאַנד?

עדות: דייטליך נישט, אָבער מען קאָן זיך אָנשטויסען.

גאַסקאָווסקי: האָבען די קאָמוניסטען אַ פּראָגראַם?

עדות: אַ פּראָיעקט פון אַ פּראָגראַם.

גאַסקאָווסקי: וואָלט וועלכע עס איז פּאַרטיי אַרויסגערוקט די לאָזונג: ניידער מיט פּוילען?

עדות: איך האָב זיך דערמיט נישט בעגעגנט.

דער עדות ענטפערט נאָך אויף אַ רייה פראַגען פון די בעשולדיגטע גאַסקאָווסקי, סאַקאַרסקי, אַליגער, ליטווין און וולאַדאַרסקי.

דאָס געריכט טרעט נאָכדעם צו צו לעזען די ערקלערונגען, וואָס אַספּיראַנט ברילִיאַק האָט געגעבען ביי דער אויספאָרשונג. דאָס האָט געדויערט אַ שעה צייט.

נאָך אַן הפסקה האָט אַדוו. וויינאַווער אַריינגעטראָגען אַ פאָרשלאַג איינצואָרדענען אַ קאָנפראָנטאַציע צווישען אַספּיראַנט ברילִיאַק און עדות נאַוואַטשיק.

דער פּראָקוראָר ערקלערט, אַז ער נעהמט נישט אָן אָבט נאַוואַטשיקס ערקלערונגען.

נאָך אַ בעראַטונג, בעשליסט דאָס געריכט אָפּצואָרפען דעם פאָרשלאַג וועגען אַ קאָנפראָנטאַציע.

די בעשולדיגטע: אַליגער, סאַקאַרסקי, ספּאַרלעק, ציבולסקי, גאַרליצקי און ריבאַרטשיק ערקלערען דאַן, אַז אין ברילִיאַקס ערקלערונגען זענען פאַראַן זעהר פיל אונפּינקטליכקייטען און נישט ריכטיגע פּרטים.

עס ווערען נאָך אויסגעהערט עטליכע עדות, וועלכע ברענגען נישט אַריין קיין שום נייעס.

נאָכדעם ווערט די זיצונג געשלאָסען.

שבת'דיגע זיצונג

(2) די בעכטיגע געריכטס־פערהאַנדלונגען האָבען זיך אָנגעהויבען האַלב 10 אינדערפריה.

אַלס דער ערשטער איז פערהערט געוואָרען: יעקב קוריאַטקאָווסקי — עלטערער פשאַראָוניק פון דער אבסערוואַציע־אָפּטיילונג ביי דער פּאָליטישער פּאָליציי.

דער עדות שילדערט די קאָנסטרוקציע פון זאַל, וואו עס איז פאָרגעקומען דער קאָנגרעס, אָנגעבענדיג גענויע פּרטים וועגען דער אויסבעטונג פון זאַל.

דער עדות גערינג פון קאָנסטאַנטין דערצעהלט וועגען דעם, אַז ער איז געווען אויף אַ מיטינג אין קאָנסטאַנטין, וואו העמפּינסקי האָט אויסגערופען: „זאָל לעבען ראַטען־רוסלאַנד"! בעת מ'האָט צוטריבען דעם דאָזיגען מיטינג, זאָל דער עדות האָבען געהערט, ווי נאָך איינער פון'ם עולם זאָל האָבען געמאַכט דעמזעלבען אויסרוף.

דער פּאָרזיצער ווייזט אָן אויף העמפּינסקין און פרעגט ביים עדות, צי דאָס איז ער געווען דער אויסרוף־מאַכער.

דער עדות קאָן עס נישט פעסטשטעלען.

אַדוו. וויינאַווער פרעגט: ווי ווייט איז דער עדות געשטאַנען פון דעם אויסרוף־מאַכער.

דער עדות: אַכט שריט.

אויף דעם אַדוואָקאַטס פראַגע, צי דער אויסרוף מאַכער גופא איז פערהאַלטען געוואָרען דורך פּאָליציי אין שייכות מיט'ן מיטינג, ענטפערט דער עדות, אַז יאָ.

ס'ווערט פערהערט לויט דער רייה, דער עלטערער פשאַראָוניק, דער לייטער פון דער אויספאָרשונגס־אָפּטיילונג, קאַפּעטש.

דער עדות דערצעהלט:

דעם צווייטען פעברואַר ה. י. ווען איך בין אַריין אין בעראַטונגס־זאַל אויף טושינסקא 7, האָב איך דאָרט געטראָפען אַן ערך 350 מאַן. ביים פרעזידיום־טיש זענען געזעסען סאַקאַרסקי און וולאַדאַרסקי. אויפ'ן טיש זענען געלעגען נאָטיצען פון דער פערזאַמלונג, איבערן טיש איז געהאַנגען אַ פאָהן מיט'ן אויפשריפט: „ניעדער מיט לוצק"! אויסער דעם האָט זיך אויפ'ן זאַל געוואַלגערט אַ שפּאַר ביסעל צוריסענע צעטלען, וואָס זענען געווען שווער צום איבערלייענען. די פערהאַלטענע האָט מען אָנגעפיהרט אין דער אויספאָרשונגס־אָפּטיילונג, וואו איך האָב זיי פערהערט.

וואָס נוגע אַליגער'ן — דערקלערט קאַפּעטש — אַז קאַטש אויפ'ן קאָנגרעס האָט ער איהם נישט געטראָפען, איז ער, לויט די דערקלערונגען פון די געהיים־אַגענטען, וואָס האָבען זיך אונטערגעהערט אויפ'ן בוידעם — געווען אויפ'ן קאָנגרעס און גענומען אַנטייל אין איהם.

אין נאָוועמבער 1931 האָט דער עדות בעקומען געהיימע ידיעות, אַז קיין לאָדז איז געקומען אַ מיטגליד פון צענטראַל־קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, כדי אָנצופיהרען מיט'ן עקזעקוטיוו פון קרייז־קאָמיטעט פון דער פּוילישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין לאָדז. דער עדות דערקלערט, אַז דער אָנגעקומענער איז אַ שליח פון „קאָמאינטערן", און האָט געשפּילט אַ וויכטיגע ראָלע אין דער אַנטי־מלוכה'שער אַקציע.

לכתחילה האָט מען איהם נישט געקאָנט פאַרקען, אָבער ערשט דעם 26. יאַנואַר ה. י. האָבען אויספאָרשונגס־פונקציאָנערען אָנגעטראָפען אַ פערזאָן, וואָס זיינע געזיכטס־שטריכען האָבען געשטימט מיט דער שילדערונג פון מאַקס אַליגער.

ביי דער פערזענליכער רעוויזיע פון אַליגער'ן האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ער האָט אַ פּאַס אויפ'ן נאָמען: יאַקוב לאַנדעסבערגער. מ'האָט ביי איהם אויך געפינען אַ מעטריקע אויפ'ן זעלבען נאָמען, אַרויסגעגעבען דורכ'ן לעמבערגער מאַגיסטראַט, 2 שליסלען, באַטיצען און אַ שאַכטעל זאַפּאַלקעס, אַ פּלאַן פון לאָדז מיט באַטיצען א. א. ווי אויך אַן אויפרוף צו די לאָדזער איינוואוינער אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן טראַמוואַי־שטרייק.

די פערזענליכע דאָקומענטען האָבען זיך אויסגעוויזען דער פּאָליציי פאַר פערדעכטיג און דער ריבער האָט מען זיך טעלעפאָניש אָנגעפרעגט אין לעמבערג וועגען לאַנדעסבערגערן. אַליגער האָט דערקלערט, אַז ער הייסט לאַנדעסבערגער און אַז ער איז אַ מיטגליד פון די לינקע פּ.פּ.ס. דערביי האָט ער געשפּאַסט און געזאָגט, אַז ער איז אַ מיטגליד אין אַ „קעמערל".

דער עדות קאַפּעטש דערקלערט ווייטער, אַז דאָס אַלץ האָט ביי איהם אַרויסגערופען חשד — האָט ער זיך פערשטענדיגט מיט'ן לייטער ברילִיאַק, וועלכער האָט געהייסען פערנאַכטיגען די אַלע דערקלערונגען פון לאַנדעסבערגער'ן גענוי, ווי ער האָט זיי אָנגעגעבען. שפּעטער האָט ער קאָנפראָנטירט אַליגער'ן מיט די געהיים־אַגענטען, די אונטערהערער אויפ'ן קאָנגרעס, און יענע האָבען איהם דערקענט.

וועגען דעם בעשולדיגטען ליטווין דערקלערט קאַפּעטש, אַז ער איז שוין געווען באַטירט אין די קאַרטאָטעקעס.

וועגען פּאַצאַנאָווסקאַן זאָגט דער עדות, אַז דעם 9. יולי 1930, ווען ער איז אַריינגעקומען מיט פּאָליציי אין דער וואוינונג פון בראָניסלאַוו סאַראַזשסקין (קאַזשימיערזש 20), האָט ער זי דאָרט געטראָפען. דאָרט זאָל האָבען פאָרגעקומען דאַן אַ פערזאַמלונג פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי וועגען וועהלען אַ דעלעגאַט צום פינפטען קאָנגרעס פון „פּראָפאינטערן", וואָס האָט געזאָלט פאָרקומען דעם 15. יולי 1930 אין מאָסקווע.

נאָך אין דעם יאָהר 1928 האָט דער עדות אַדורכגעפיהרט אַ רעוויזיע אין דער וואוינונג פון פּאַצאַנאָווסקאַן, וואו ער זאָל האָבען געפונען פערשידענע צירקולאַרען און אויפרופען. דערפאַר איז זי בשעתו פער'משפּט געוואָרען דורכ'ן לאָדזער קרייז געריכט אויף 2 יאָהר טורמע און דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט איהר פערקלענערט די שטראָף אויף 1 יאָהר.

וועגען יוזעף ריבאַרטשיקען, זאָגט דער עדות, אַז ער איז נישט איינמאָל אַרעסטירט געוואָרען. אויפ'ן קאָנגרעס האָט דער פערשולדיגטער גערעדט דעם 1. פעברואַר. אויף צומאָרגענס איז ער געווען קראַנק און איז דעריבער צום קאָנגרעס נישט געקומען. אַרעסטירט איז ער געוואָרען 3, אָדער 4 וואָכען נאָכ'ן אויפלעזען דעם קאָנגרעס. דער עדות קאָן ריבאַרטשיקען פון זיינע רעדעס מיט אַ קאָמוניסטישען אינהאַלט.

קאַפּעטש דערקלערט ווייטער, אַז ער האָט אויסגעפאָרשט דעם שטח, וואו עס איז פאָרגעקומען דער קאָנגרעס, און בעוונדער'ס דעם בוידעם איבערן זאַל, און האָט פעסטגעשטעלט, אַז די געהיים־אַגענטען האָבען טראָץ די פענצטער איבערן טיש געקאָנט זעהן די רעדנער.

אַדוו. וויינאַווער פרעגט: — ווי לאַנג האָט דער עדות געפאָרשט דעם בעשולדיגטען אַליגער?

עדות: אַן ערך 3 שעה. עטליכע מאָל האָב איך איהם פון אַנעסט אויפגעהויבען אין דער ביוראָ צו מיר, ווייל ער האָט זיך סותר געווען אין זיינע דערקלערונגען. איך האָב איהם פערהערט מיט הפסקות.

אַדוו. וויינאַווער: צי אין דער ה' אַספּיראַנט ברילִיאַק געווען אנוועזענד ביים אויספאָרשען אַליגער'ן?

עדות: הויפּטזעכליך האָב איך איהם אַליין פערהערט, אָבער דאָך האָב איך איהם איינמאָל אַריינגעפיהרט צו ברילִיאַקען אין קאַבינעט.

פּאָרזיצער: ווי לאַנג האָט עס געדויערט ביז אַליגער האָט זיך מודה געווען אין זיין אייגענטליכען נאָמען?

עדות: אַן ערך 8 שעה פאָרשען, אין משך פון עטליכע טעג.

אַדוו. וויינאַווער: ווי אַזוי קאָן דער עדות אויפקלערען טעכניש, אויף וואָס פאַר אַן אופן האָט זיך דער בעשולדיגטער מודה געווען אין זיין אייגענטליכען נאָמען?

עדות: גאַנץ פּשוט: מען האָט איהם געדראָהט, אַז אין אַלע אַמטען ווערט מען פּאָראַדערשיקען זיין פאָטאָגראַפיע, און דערייבער איז דאָס לייגען אויס בעהאַלטען אַן'אומזיסטע טרחא.

אַדוו. וויינאַווער: צי האָט מען געפּרובט לעגאַל אַריינגעהען אויפ'ן קאָנגרעס?

פון דעם עדות'ס לאַנגע, נאָר נישט בולט'ע דערקלערונגען איז צו זעהן, אַז אַזעלכע פּרובען זענען נישט געמאַכט געוואָרען. מען איז אָבער געבליבען ביי דער דעה, אַז מ'דאַרף נאָכפאָלגען די פערזאַמלונג דורך די סופיט־שפּאַלטען.

אַדוו. וויינאַווער: צי איז אויסגעאיבט געוואָרען אַ פּסיכישער דרוק בנוגע נאַוואַטשיקען?

עדות: באַוואַטשיקען האָב איך געקאָנט. קיין שום דרוק איז נישט געוואָרען אָנגעווענדעט.

אַדוו. וויינאַווער: צי האָט איך נאַוואַטשיק פערזענליך איבערגעגעבען די אינפאָרמאַציעס?

עדות: כמעט שטענדיג מיר פערזענליך, אָבער אין ערנסטע פּאַלען, האָט אויפגענומען די אינפאָרמאַציעס דער לייטער ברילִיאַק גופא.

אַדוו. וויינאַווער: ווי לאַנג קאָנט איהר ברילִיאַקען?

עדות: זיבט 2 יאָהר.

אַדוו. וויינאַווער: צי 2 יאָהר ביז איצט, צי ביז צום קאָנגרעס?

עדות: איך קאָן איהם זייט 1930. פריער האָב איך איהם אויך געקאָנט, ווייל איך פלעג איהם אַרעסטירען.

אויף דער פראַגע פון וויינאַווערן, צי נאַוואַטשיק האָט זיך פאַרן עדות אויסגעדריקט, אַז ער ווייסט ווי אַזוי אָפּצוגעבען ווייטערע דערקלערונגען, און צי נאַוואַטשיק האָט איהם דערצעהלט, אַז עס קומען צו איהם פערוואַנדטע פון די אַרעסטירטע, און אַז זיין משפחה האָט זיך פון איהם אָפּגעזאָגט. — ענטפערט דער עדות, אַז נאַוואַטשיק האָט איהם דערצעהלט, דאָס עס קומען צו איהם קרובים פון די אַרעסטירטע, און אַז זיין משפחה האָט זיך פון איהם אָפּגעזאָגט.

אַדוו. וויינאַווער: ווען איז דאָס געווען?

עדות: נאָך די דערקלערונגען ביים אויספאָרשונגס ריכטער.

אַדוו. וויינאַווער: צי האָט דער עדות גערעדט מיט נאַוואַטשיקען אין דעם טאָג, ווען ער האָט געדאַרפט געבען דערקלערונגען?

עדות: איך האָב מיט איהם דעמאָלסט גערעדט. מיר האָבען צו זיך געזאָגט געוויינליך צוטרוי. נאָר וואַטשיק האָט מיר פערזיכערט, אַז אין געריכט וועט ער געבען דיזעלבע דערקלערונגען, וואָס פאַר'ן אויספאָרשונגס־ריכטער.

אַדוו. וויינאַווער: צי האָט דער עדות דערציילט דעם אויספאָרשונגס־ריכטער, אַז זיינע דערקלערונגען שטימען מיט נאַוואַטשיקס דערקלערונגען?

עדות: כ'געדענק נישט.

פּראָקוראָר: ווער האָט געשריבען די ביטע אויף אַ דערלויבעניש פאַר נאַוואַטשיקען אויף צו טראָגען ביי זיך געוועהר.

עדות: כ'געדענק נישט, נאָר איך האָב דעם איינדרוק, אַז איך אַליין.... ס'קאָן אָבער זיין, אַז די ביטע האָט געשריבען נאַוואַטשיק, און מ'האָט איהם דיקטירט.

פּאָרזיצער: ווען איז נאַוואַטשיק אַרויסגעפאָהרען קיין פּוילען?

עדות: שוין אַזוי לאַנג, אַז איך געדענק שוין נישט.

פּאָרזיצער: ווי לאַנג נאָכ'ן קאָנגרעס?

עדות: פון דער צייט, וואָס מ'האָט איהם געדראָהט — איניגע חדשים. גענוי געדענק איך נישט.

פּאָרזיצער: ווי אַזוי זענען אויפגענומען געוואָרען די אינפאָרמאַציעס ביי נאַוואַטשיקען?

עדות: קיינמאָל נישט אינ'ם אַמט. אָדער אין אַ רעסטאָראַן, אָדער אין מיין אייגענער וואוינונג, כדי מ'זאָל נישט בעקומען דעם איינדרוק, אַז נאַוואַטשיק קומט אין אַמט אַריין און האָט בעציהונגען מיט דער פּאָליציי.

פּראָקוראָר: צי קאָנט איהר גלאָוואַצקין און צי האָט איהר געהערט וועגען איהם?

עדות: איך האָב זיך ערשט וועגען איהם דערוואוסט פון נאַוואַטשיקען, און אַז ער איז געווען אַ מיטגליד פון די לינקע פּ.פּ.ס.

דאָס געריכט בעשליסט דאַן זיך צו בעקענען מיט די זאַכליכע בעווייזען, וואָס מ'האָט געפונען ביי אַליגערן.

קאַפּעטש דערקענט די בעווייזען, און אַליגער איז זיך מודה, אַז דאָס זענען זיינע פּאַפּירען.

דער פּאָרזיצער פרעגט דאַן ביי דעם בעשולדיגטען אַליגער, וואָס עס בעדייטען די ציפערן און אותיות אויפ'ן פּלאַן פון דער שטאָט לאָדז?

אַליגער קלערט אויף, אַז עס איז פאַראַן דאָרט אַ בוכשטאַב „פע", וואָס בעדייט דעם נאָמען פון זיין פרוי אַ בעקאַנטער און דער נומער פון איהר טעלעפאָן.

וועגען די צעטלען מיט די באַטיצען, וואָס מ'האָט ביי אַליגערן געפונען, קלערט דער בעשולדיגטער אויף, אַז די באַטיצען זענען נוגע די ביכער, וואָס געפינען זיך אין דער ביבליאָטעק פון'ם לעמבערגער פּאָליטעכניקום.

דער פּאָרזיצער פרעגט דעם עדות קאַפּעטש, צי אַליגער האָט איהם אויפגעקלערט וועגען די אותיות און ציפערן אויפ'ן פּלאַן פון דער שטאָט לאָדז.

עדות: ער האָט אויפגעקלערט בלויז וועגען טעלעפאָן. עס האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז נישט ריכטיג. וועגען די באַטיצען אויף די בלעטלען האָט ער נישט אויפגעקלערט.

אַדוו. וויינאַווער: וואָס האָט בעוואוינט נאָך נאַוואַטשיקען, ער זאָל בעווייזען אויף גלאָוואַצקין? צי אַ בעלוינונג?

עדות: עס שטימט אַזוי.

אַדוו. וואַכטעל: צי האָט זיך דער עדות געזעהן און גערעדט דעם 14. נאָוועמבער מיט נאַוואַטשיקען?

עדות: איך האָב געטראָפען נאַוואַטשיקען אַריינגעהען אין טראַמוואַי, בעת ער איז געפאָהרען אין געריכט. איך האָב איהם דאַן מיטגענומען אויף פריהשטיק אין אַ רעסטאָראַן, וואו נאַוואַטשיק האָט מיר פערזיכערט, אַז ער וועט אונטערהאַלטען די דערקלערונגען, וואָס ער האָט בעלייגט פאַר דער אויספאָרשונג.

אַדוו. וואַכטעל: צי זענט איהר געווען אין עדות־צימער פאַר'ן אָפּגעבען פון נאַוואַטשיקס דערקלערונגען?

עדות: איך בין געווען, געזעהען נאַוואַטשיקען, אָבער מיט איהם נישט גערעדט. גערעדט האָב איך בלויז מיט אַ פשאַראָוניק.

אַליגער שטעלט דעם עדות אַ רייה אַלגעמיינע

(ווייטער זעה 9־טע זייט).

דאס העברעאישע קינדערהיים „הרצליה"

צום היינטיגען 15-יעהריגען יוביליי

היינט, זונטאג, פייערט דאס קינדער - היים „הרצליה" זיין 15-יעהריגען יובל. דאס איז א יום-טוב פון א ווינטיגער, נאציאנאלער, פילא נטראפישער ערציהערישער אינסטיטוציע, וועלכע האט פיל געלייסטעט פאר דער אָרימסטער בעפעלקערונג פון דער שטאט, עוורזבענדיג זיך גלייכצייטיג, פאפולערישע און סימפאטיע ביי די ברייטסטע יודישע שיכטען.

די אנשטאלט איז געגרינדעט געווארען אין יאהר 1917, בעת דער דייטשער אקופאציע דורך דעם דאמאלסדיגען ציוניסטישען קאמיטעט.

די ערשטע פערוואלטונג איז בעשטאנען פון די מיטגלידער פון ציוניסטישען יעד עירוני: ד"ר מ. ברוידא, ד"ר י. ראזענבלאט, מ. מרהיב, מ. פלאטא, זאב זילבערשטיין — מיט דעם פערשטארבענעם פארזיצענדען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, יוסף אוריסאן ז"ל אן דער שפיץ. אויסער דעם האבען צו דער גרינדונגס-פערוואלטונג געהערט נאך פאלגענדע דאמען: מרים קאצענעלענבאגען, פרוי ד"ר ג. ברוידא, פרוי ב. גוטערמאן, פרוי כהן (איצט אין ארץ-ישראל), ווי אויך די פערשטארבענע פרוי לאה ליפשיץ ז"ל און פרוי גאלדסאן ז"ל (מוטער פון בעריהמטען מאהלער פיליכאווסקי).

דער צוועק פון דער גרינדונג איז געווען צו שאפען אן ערציהונגס-אנשטאלט פאר קינדער פון די אָרימסטע קלאסען, וואו די קינדער זאלען פון זייער פריהסטער יוגענד ערצויגען ווערען אין יודיש-נאציאנאלען גייסט און אין דער העברעאישער שפראך. „הרצליה" איז לכתחילה געווען בעשטימט פאר יתומים נאך געפאלענע אין דער מלחמה און פאר קינדער פון רעזערוויסטען. שפעטער האט מען אנגעהויבען אנצונעהמען אויך קינדער פון סתם פעראָרעמטע עלטערען און בעזונדערס קינדער, וואס זיינען געבליבען אהן אויפזיכט, ווייל די עלטערען מוזען ארבייטען אויסער די היים. די קינדער האבען בעקומען אין דער אנשטאלט צו עסען (4 מאל טעגליך) קליידונג און אין די ערשטע יאהרען — א בארמאלען פאלקס-שול אונטעריכט אין דער העברעאישער שפראך. עס האבען זיך דאמאלסט געפונען אין „הרצליה" קרוב 300 קינדער אין עלטער פון 5—10 יאהר. שפעטער ווען אויף די פאדערונג פון דער שול-מאכט, האט מען געמוזט אננעהמען קינדער נאר אין עלטער פון 4 ביז 7 יאהר, האט די אנשטאלט געקאנט געבען נאר א פארשול-בילדונג.

דאס קינדער-היים האט אין משך פון זיין עקזיסטענץ דורכגעמאכט פערשידענע עטאפען און נישט קוקענדיג אויף די אפטע עקאנאמישע קריזיסען אין דער שטאט, וועלכע האבען זיך שטארק אפגערופען אויך אויף דער אנשטאלט — האט זי דאך דורכגעהאלטען ביז היינט.

דאס איז אין דער ערשטער רייהע פיל צו פערדאנקען דער איבערגעגעבענער און אונערמידליכער פרוי קאצענעלענבאגען, וועלכע איז געבליבען אויף איהר פאסטען ביז'ן היינטיגען טאג. זי שטעהט אין דער שפיץ פון דאמען-קאמיטעט און ערפילט שטענדיג געוויסענהאפט און מיט אויסערגעווערהנליכער ענערגיע און פלייס איהר פליכט. פון די ערשטע גרינדער פון דער אנשטאלט איז געבליבען טעטיג ביז איצט אויך ה' מארכעוו.

ביי היינטיגען טאג געפונען זיך אין דער אנשטאלט „הרצליה" קרוב 100 קינדער אין עלטער פון 4—7 יאהר. די קינדער פערברענגען דארט א גאנצען טאג (אין זומער אויף האלבקאלאניעס) אונטער דער אויפזיכט און לייטונג פון 2 פרעבלאנקעס און בעקומען דארט פארשול-ערציהונג, עסען, קליידונג און אויך בחנם'דיגע ערצטליכע הילף. א טייל פון די קינדער ווערען נאכ'ן פערלאזען די אנשטאלט אריינגענומען אין די העברעאישע שול „יבנה", פריהער א.נ. „שלום עליכם", ווי אויך די יודישע גימנאזיעס, אויף אזא אופן ווערט געזאָרגט דערפאר, אז די העברעאישע ערציהונג, וואס די קינדער האבען בעקומען אין דער אנשטאלט „הרצליה", זאל נישט געהן לאיבוד.

אין דער לעצטער צייט האט זיך מיט דעם קינדער-היים פעראינטערעסירט פרוי ווישעוויאנסקא, וועלכע האט זיך געשטעלט אן דער שפיץ פון „הרצליה", ביי דער זייט פון פרוי קאצענעלענבויגען און צוזאמען מיט דעם דאמען-קרייז: אסתר ספעקטאר, דובסאן, בירגער, אוריסאן, זבאר, קאץ, פרימאקאוו, מאזוקין, וואסער, הערשקאוויטש, פר. ד"ר ראבינסון, פר. ד"ר זילבערשטראם, קאפטשאנסקא, קארבאויסקא און ה' מרחיב, העלפט איהר זעהר פיל מיט אין דער מיהזאמער ארבייט לטובת די אָרעמע קינדער.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

מ. קאספערקעוויטש, זגערזשער 54; י. סימקעוויטש, קאפערניקא 26, י. זונדעלעוויטש, פיעטריקאווער 25; סאקאלעוויטש און שאט, פשעיאזד 19; מ. ליפיעץ, פיעטריקאווער 193; ריכטער און לאבאדא, 11-טער ליסטאפאד 86.

טוישט אויס די רומענישע באנקנאטען

(אג.) דעם 1 דעצעמבער ווערען ארויסגעצויגען פון פערקעהר די רומענישע 5000 לעי באנקנאטען און דעם 15 דעצעמבער די 100 לעי באנקנאטען. נאכ'ן דאזיגען טערמין וועלען די באנקנאטען שוין מעהר נישט אויסגעטוישט ווערען. אלע סוחרים און אינדוסטריעלער, וואס פיהרען געשעפטען מיט רומעניען, ווי אויך די באנק-קאנטארען קאסעס אין פריוואטע פערזאנען, וואס בעזיצען אזעלכע באנקנאטען דארפען זיי תיכף אויסטוישען, בכדי נישט צו ליידען קיין היזקות.

LEK. DENT.
Z. BIELAKOWSKA
POWRóCIŁA
Kilinskiego 113 (róg Nawrot), tel. 148-27
6650 Przyjm. od 10—1 i 4—7.

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אוונט,
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. J. SCHORR
פון IWONICZ
ספעציאליסט
פאר הארץ און סקלעראזא-קראנקהייט
וואוינט יעצט אין לאדז
גדאנסקא 11, טעל. 226-85
7899 נעמט אן טעגליך פון 4–6 נאכמיטאג.

Dr. Szymon Grinberg
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט פילסודסקיעגא 55
טעל. 168-58. (פריהער פאלודניאווא 20)
נעהמט אן פון 8–9.30 און פון 4–6 נאכמיטאג.

רעשטען
לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס
ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% בילליגער
קומט און איבערצייגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
אין פראנט, II שטאק

יודיש טעאטער
„פילהארמאניע"
נארוטאוויטשא 20.
אנפ.: א. בעזמאן און א. שטאכפעדער
די בעליבטע סוב-רעטיו
רעגינא צוקער
בעריהמטער ארטיסט
הערמאן פענגשטייז
מיט'ן גאנצען אויסגעצייכענטען אנסאמבל.
היינט, 9 אוונט – צום 11-טען מאל
די הערליכע קאמעדיע דער
געקויפטער חתן
אין 3 אקטען פון קאלמאנאוויטש.
מארגען מאנטאג, ד. 21-טן, 9 אוונט
4. פאפול. פארשטעלונג
פרייזן פון 50 גר. ביז 1.70 1-טע רייה
צום ערשטען מאל אין דעם סעזאן
די פאפולערע אפערעטע
רומענישע התונה
הויפטראלען: דבורה-רעגינא צוקער
מאטקע-הערמאן פענגשטיין
בילעטען צו בעקומען אין פילהארמ.-קאסע

פעלץ-ווארען
קען מען קויפען אמביליגסטען און אויף די בעקוועהמסטע בעדינגונגען נאר ביי דער לאנגיעהריגער פירמע
L. B. FEFER, Wschodnia 42, tel. 178-04
בעמערקונג: די קירושנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן ארט. די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעל.

יודען זענען אימפעריאליסטען

(ענדע פון 4-טע זייט)

די יודען ציטווייליג זיך אפגערוקט אין שאטען — נעמט עס אייך אין זינען אריין: דווקא בעת דער רעוואלוציע — אבער בלויז אויף א יאהר צייט. שפעטער האבען „זיי" ווידער גענומען דעם רודער פון דער פאליטיק אין זייערע הענט.

דאס איז נאך נישט אלץ. אויך די נעפלאנטע אימפעריאליסטישע אינטערווענצען געגען ראטען-פערבאנד זענען א יודיש שטיקעל ארבייט.

„אין די שטילע אסיפות פון די פינאנסיסטען, וועלכע האבען נעהאט חשק אריינצוציהען אייראפע און קודם כל פוילען אין א מלחמה, כדי צו דערפיהרען צו א פערטיילונג פון רוסלאנד — אפרוקענדיג גלייכצייטיג פוילען אויף מזרח – האבען זיך בעטייליגט גרויסע יודישע פערזענליכקייטען, וועלכע האבען דארט בלי-ספק רעפרעזענטירט יודישע צילען און יודישע אינטערעסען".

אפילו די איצטיגע פראיעקטען פון לארד ראזערמער (וועלכער שטאמט פון יודען) צו געבען דייטשלאנד דעם דאנציגער קארידאר און אפצאהלען דערפאר פוילען מיט א שטיק אוקראינע — אפילו די דאזיגע פראיעקטען זענען אויך „יודישע ארבייט".

מיר האבען עס איבערגעגעבען אזוי גענוי, כדי אונזערע לעזער זאלען צוזאמען מיט אונז קענען פעסטשטעלען 2 זאכען:

איינס: אז דמאווסקי האט דערלאנגט א טויט-קלאפ דער פאפולערער ענדעקישער טעאריע, אז יודען זענען „באלשעוויקעס" און ווען נישט יודען, וואלט קיין רעוואלוציע נישט געווען.

צוויי: אז דמאווסקי — דער פיהרער. דער אויטאריטעט, דער היסטאריאזאף — איז אדער א שאנטאזשיסט, אדער א חסר-דעה.

און אפשר:ביידע זאכען צוזאמען?

(נ. פ.)

פאלזייך

רעגעלווידריגע נערווענס - פארנעגנג און דיקראם, מאגען-זוירע איבערשוס, בראסט-בעקלעמונג, הארץ-קלאפענגיש ווערן צוטיים דורך דעם נאטירליכען ביטער-וואסער

Franciszka Józefa

זעהר געלינדערט. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד אפטעקשנעס.

פון „דער יודישער באנדע"

דאס צווייטע רעווי פראגראם, וואס די „יודישע באנדע" גיט האט גרויס ערפאלג.

דער פראגראם פערמאגט פול הומאר, סאטירע געזאנג, טענץ און אקטואליטעס.

„די וועלט שאקעלט זיך" ווערט געשפילט היינט 9 אוונד.

מארגען ווערט געגעבען די צווייטע פאפולערע פארשטעלונג פון 60 גר. ביז 2 זל. „טאנצט יודעלעך טאנצט".

ביי די ווילנער אין קאמעראל-טעאטער 1 מאי 2

היינט אומאפרופליך צום לעצטען מאל „בונט אין אויסבעסערונגס-הויז" אין 3 אקטען פון פעטער מארטין לאמפעל.

מעלדונגען

העברעאישע אוונד-קורסען ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

די למודים אין אלע גרופען פאר אנפענגער און פארטגעשריטענע קומען פאר נארמאל. עס ווערט קאמפלעטירט און אין די נאהענטסטע טעג וועט זיך עפענען א נייע גרופע פאר אנפענגער.

דער אפצאהל איז א מינימאלער, איינשרייבונגען אין ציוניסטישען ביורא, שרודמייסקא 24.

אוונד-שול א.נ. פון ב. בארעכאוו שרודמיעיסקא 7

היינט זונטאג דעם 20-טען ד. ח. 9 אוונד קומען פאר די עקזאמענס.

איינשרייבונגען קומען פאר יעדען טאג חוץ פרייטאג און שבת פון 8 ביז 10 אוונד אין שול.

4862 די פערוואלטונג

פערהער פון עלטערן-פשאדוואניק קאפעטש

(ענדע פון 8-טע זייט).

פראגען, און צום סוף פרעגט ער: — צי געדענקט ער דעם פערלויף פון דער אויספארשונג?

דער עדות דערקלערט, אז ס'איז געווען א נארמאלער אויספארשונג.

אלינגער פרעגט: צו וואס האט דער עדות בענוצט א „ציגולאוש". (א לעשער מיט לעשפאפיר).

דער עדות ענטפערט: אויסצוטריקענען טינט...

אלינגער פרעגט: צי האט מען אויף איהם אויסגעאיבט א דרוק.

דער עדות דערקלערט, אז נישט ער, און נישט קיינער אין זיין אנוועזענהייט האט אויסגעאיבט א דרוק אויפ'ן בעשולדיגטען, וועלכער איז א געוויסע צייט געווען אונטער זיין שוץ. א דרוק איז אפשר מעגליך געווען, גוען מ'האט דעם בעשולדיגטען געפיהרט צו דאקטילאסקאפיע (צו מאכען אן אפדרוק פון די פינגער).

אלינגער: צי האט דער עדות געהערט ווערען א „הערבאטקע".

עדות: ניין!

דער עדות דערקלערט, אז ער ווייסט בכלל נישט, וואס עס איז אזוינס „הערבאטא", און רופט הערמיט ארויס הייטערקייט אויפ'ן זאל.

ווי ס'ווערט קלאר פון דעם אנגעקלאגטע'ס אלינגערס רייד, בעדייט „הערבאטקע" אין דער קרימינעלער שפראך: אריינגיסען וואסער אין נאז דורך דער נאז.

אלינגער: צי האט דער עדות פערשריבען אלץ, וואס איך האב געזאגט אונטערן דרוק?

דער עדות בעשטעטיגט.

אלינגער: פארוואס האב איך געזאגט, אז איך געהער צום „קאמעל"?

עדות: לכתחילה האט עס מיך געוואונדערט. איך האב עס אפילו פערטרויט פריליאקען, אבער איך האב עס פערשריבען.

אלינגער: אפשר וועט איהר ערות זאגען, אז איך האב זיך נישט אפגעגעבען א דין וחשבון וועגען דעם, וואס מיר דראהט, בעת איך וועל דערקלערען פרייוויליג דאס, איך געהער צום „קאמעל", אז דער צום צענטראל-קאמיטעט?

עדות: מיט'ן מודה זיין זיך, אז ער געהערט צום „קאמעל", האט דער אנגעקלאגטער געוואלט אפשוואכען דעם שטראף-ארטייל.

אלינגער: פארוואס זשע האב איך לכתחילה דערקלערט, אז איך געהער נישט צום „קאמעל", נישט צום קאמיטעט און נישט אפילו צו דער פארטיי, און שפעטער אפגעגעבען אנדערע ערקלערונגען?

דער עדות האט נישט דערויף קיין תירוץ.

נאך דעם דערקלערט אלינגער, אז דער ערשטער פראטאקאל פון זיינע דערקלערונגען געפינט זיך נישט אין די אקטען. ער איז, אלוא, זיכער פערניכטעט געווארען.

נאכ'ן בעפרייען דעם עדות קאפעטש פון ווייטערדיגען פערהער, שטייט אויף אליגער, און גיט אפ א דערקלערונג, אין וועלכער ער וואקפס, צ. א. פאר דעם עדות דאס פייגיגען דעם געפארשטען און צווינגען צו דערקלערונגען.

אדוו. ווינאווער לייגט פאר ארויסצורופען 7 צוגאב-עדות.

דער פארזיצער פרעגט דעם יבער, צי האט מען שוין פריהער פארגעלייגט ארויסצורופען די עדות.

אדוו. ווינאווער שטעלט פעסט, אז מ'האט זיי געהאט פארגעשלאגען, אבער מ'האט זיי אפגעווארפען.

דאס געריכט מאכט א הפסקה ביז מאנטאג אינדערפריה.

Dr. med. Arthur Kühnel
פרויען-קראנקהייטען און געבורטס הילף
האט זיך איבערגעצויגען
וואולטשאנסקא 135 (עק אנגא) טעל. 178-02
6669

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72

Dr. med. F. TURYN
אינערליכע קראנקהייטען
ספעצ. פון פערדייאונגס-קראנקהייטען
פושעיאזר 19 (קילינסקיעגא 93)
7001 טעל. 133-05

Dr. med. Z. TURYNOWA
קינדער-קראנקהייטען
פושעיאזר 19 (קילינסקיעגא 93)
טעל. 133-05

Od poniedziałku 21 b. m. **Doroczna Wyprzedaż** wszelkich towarów i konfekcji da skiej — Po nienotowanych dotąd w Łodzi — **NISKICH CENACH!** wielka ilość resztek od 1.— zł.

RADZIMY PRZEKONAĆ SIĘ! ● **L. TRAJSTMAN** ● RADZIMY PRZEKONAĆ SIĘ!

יעדער איינציגער
האט זיך אי־בערציינגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה־מאשינען, גארדעראבען או״וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פארשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

אלע דארפען וויסען
אז די פירמע
פערדער זגערזשער 7
לוטאמירסקא 2 און זגערזשער 20
איז די איינציגע קוועלע, וואו מען קריגט אמביליגסטען צו קויפען
דאמען־ און מענער־היטען
פון די נייעסטע פאסאנען און מאדערנסטע קאלירען, און גלייכצייטיג ווערט אנגענומען צו איבערפאסאנירען מענער־ און דאמען־היטען פון גאר אלט אויף געצליך ניי און אלעס צו ביליגע פרייזען און רעיעלע בעהאנדלונג.
געדענקט די אדרעסע!

KONSUM PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICINSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16
ארדענט איין
א ביליגע וואך
פון **טאשען־טיכלעך**
צו אונגעוועהנליך ביליגע פרייזען.
פאר דאמען, הערען און קינדער
קאלירטע טיכלעך
די נייעסטע מוסטערן
הויכע קוואליטעטען.
ווייסע טיכלעך
די העכסטע סארטען
גרויסער אויסוואהל.
מיר שיקען ארויס פעקלעך נאך רוסלאנד אויפ'ן גרונד פון א ספעציעלען אפמאך מיט דער פארשטעהערשאפט פון ז. ס. ס. ר.
אינפארמאציעס אויפ'ן ארט.
גרויסער אויסוואהל פון **ווידזעווער סחורות**
מיר עמפפעהלען סחורות פון דער מארקע **O K** פון אונבעקאנטער ביז־איצט העכסטער קוואליטעט.
אויסשליסליכער פערקויף פון **רעשטלעך** בראק און סעקונדא
4743

חדר „תורה ודת"
עם גן־ילדים
פל. וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6
מאכט בעקאנט דאס נאך א גרינדליכען רעמאנט ווערט דאס חדר צום נייעם שול־יאהר פולשטענדיג רעארגאניזירט און פערפולקאמט אויף אלע געביטען פון למודי קודש און למודי חול.
איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אויפ'ן קומענדיגען שול־יאהר 1932/33 אין אלע מחלקות ווי אויך אין גן־ילדים (פרעבעל־שול) קומען פאר יעדען טאג פון 9—1 בייטאג.
עלטערן! פערשרייבט אייערע קינדער אין חדר „תורה ודת", וואו סווערט בעלייגט גרויס אכט אויף דער ערציהונג און דרך־ארץ׳דיגע אויפפיהרונג און ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים ספעציאליסטען תורה ודרך ארץ און אלעס, וואס א יודיש קינד דארף צו וויסען!
קינדער פון 4 ביז 8 יאהר ווערען צוהיים־געפיהרט דורך א ספעציעלען מענש.
צוליב'ן קריזיס — הנחה־פרייזען.

אנ'אקוויזיטאר
מיט פראקטיק אין דער שרייב־מאשין־בראנזשע ווערט געזוכט. טעל. 190-65 4756

א יונגעל
וואס וויל לערנען דאס שילדערמאלעריי־פאך, קען זיך מעלדען. בעדינגונגען גינסטיגע. שילדערמאלעריי „ליטערא" שוו. יאקובא 5.

א שותף
מיט 1000 ביז 1500 דאלאר צו אנ'עקזיסטירענ געשעפט פון דער קאלאניאל־בראנזשע ווערט געזוכט. אפערטען אונטער „P. Ł." 4757

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען
א שטוב מיט א קוך אוועקצוגעבען אלס סובלאקאטאר, נישט טייער דירה־געלד. פיעטריק. 26, וואוינונג 22. 4766

צו פארדינגען דירעקט פון ווירט א שטוב מיט א קוך און ענצעלנע שטובען מיט אלע בעקוועהמליכקייטען. צו ערפאהרען וואלטשאנסקא 67, ביים ווירט.

צו פערקויפען אדער פערמיטען א כאלוועפאבריק און א וואפלארניע מיט פערים. אפערטען אונטער „א. ב"

פערשידענעס
אנ'ערשטקלאסיגער דאמען־שניידער־בעשטעלט נעמט אן פאלטענס צו 30 זל. ווי אויך קאסטיומען לויט די נייעסטע מאדעלען. שולץ, ווסכאדניא 49. 4960

א טיכטיגער הויז־בעזיצער נעמט אן הייזער אלס רזשאנצע, ווי אויך אויף איינקאסא. ווען נויטיג געגען געלד־קויציע. 4767

MOTORY elektryczne nowe i używane okazyjnie. Najtańsze źródło. Naprawa przewijanie motorów, toczenie panewek, wyrób rozruszników kolektorów. Instalacje elektryczne. Inż. Reicher, Południowa 28, tel. 21-000.

מוזיכט ארבייט
אנ'אנשטענדיגער יונגערמאן זוכט א פאסטען אין א געשעפט מיט גוטע רעפערענצען. צו ווענדען זיך בושעושינער גאס 11 געלבארט אין וואורשטגעשעפט. 4747

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט־פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל־בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען־קאפ, אדער אזוי ווי א האסער־קעז און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געבענע הילף באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען פון פיינע בעהאנדלונג און פון דייטשע פראפעסאר

דעסטאר בראכירערונג בעזאוינען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייזונגען פון הייל־גארסעטען און פלאטפוס. פאר פערקרומטע פוס און פלאט־פוס, ספעציעלע איינלאגען און די שיך קינסטליכע געמענע פוס אין הענד, געמענע זאסען, פאר די גרעסטע קראנקע ערטער. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דעם פערזענליכע טרשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס־פראפעסארען: פראפ. ד״ר באראנטש, פראפ. ד״ר י. מאריש־לער, פראפ. ד״ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען־קאסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס לעם הערציגסטען דאנק דעם ה' ד״ר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10. פראנט, פארטער פאר זיין זארגפעלטיגען צושטעלען מיר א באנדאזש צו מיין ברוך, יעצט פיהל איך מיך געזונד און מונטער, קען מיך פריי בעוועגען און די הויפטזאך, עס דראהט מיר נישט קיין שום געפאהר.
(—) י. מ. פראשקער
זגערזש, בערקא יאסעלעוויטשא 25.

דער כשר'ער „**BRISTOL**" באר
פאלודניאווא 4
טעל. 151-74
גיט ארויס טעגליך געשמאקע מיטאגען
פון 4 שפייזען צו 1.50 זל. פון 5 שפייזען צו 2.00 זל.
ווי אויך פערשידענע פליישיגע אוועגד־ברויטען צו 80 גר.
יעדען פריהמארגען קאפושניאק מיט קארטאפעל נור צו 40 גר.
דער בופעט איז שטענדיג פערזעהן מיט ווארימע און קאלטע צובייסען.
רעיעלע בעהאנדלונג! ברויט פריי! צימערן פאר געסט.
מיט אכטונג
איגהאבער פון באר „בריסטאל" פאלודניאווא 4

שייטלען
— מיט —
פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען,
ביי **קערש**
סקווערא 15.

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי
לאדז, אלט־שטאט 12.
חודש פונם יודישען בוך, ארגאניזירט לויט דער איניציאטיוו פון יודישען פען־קלוב אין פוילען
אין דער ביליגער רשימה געהען אריין העכער 1000 פון די בעסטע ביכער, די וויכטיגסטע ווערק פון דער יודישער און וועלט־ליטעראטור פון די בעדייטענדיגסטע פערלאגען. הנחה ביז 90 פראצ.
קומט און זעהט אדורך די רשימה פונ'ם ביליגען ביכער־פערקויף און איהר וועט זיכער עפעס קויפען.
אלע ביכער זענען צו בעקומען אויך אין פראכט־באנד צום פרייז פון 1.50 גילדן.

געדענקט יודען
אז איהר דארפט פריהער נישט אונטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין, כל זמן איהר האט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן
רעכטס־פובליציסט
י. אינפעלד, לאדז
פיעטריקאווער 31
אויפנאהם־שעה'ן טעגליך פון 4—8 אוו.

דארפט נישט אוועק קיין אויסגעברענטע לעמפלען!
ווייל פאר יעדע אלטע זשארובקע בעקומט איהר צוריק א גאראנטירטע לעמפעל געגען צוצאהלונג
— א העלפט פון פרייז. —
מ. זענדעל פלאץ וואלנאשטשי 9
(פראנט־געוועלב), רוג נאוואמיעסקא.
איך קויף אלטע זשארובקעס יעדען קוואנטום.

ר״עטשניצע
פון דאקטוירים־ספעציאליסטען
17 זגיערזשער 17,
טעלעפאן 116-33
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען, ד״ר גאלדשטיין־פאלאס, ד״ר יוסטמאן, ד״ר מ. קאנטאר, ד״ר ציעגע, ד״ר ראקאווסקי, ד״ר ראזענצווייג, ד״ר רוזשאנער, ד״ר וויינבערג, ד״ר סטופעל, צאהן־ארצט גראדזיענטשיק־קאראשיאווא ווי אויך וויזיטען אין שטאט. רענטגען־בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

Dr. med. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל־ארצט פאר מענער־שוועכע־בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בערצטונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אווענד.
זונטאג און יום־טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5—9 אווענד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום־טוב פון 9—1 פארם.
בעזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען.

דר. מעד. בערמאן
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקה. מענער־שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג, נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אווענד, זונטאג פון 9—1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פרייזען

אנאנסען־פרייז פאר א מילימעטער־שורה
פאר'ן טעקסט... פרייטאג און ערב־יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . 60— 4
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . 18— 8
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 5 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער־טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס־פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אהיים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיני. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman